

OTDK-dolgozat

2015

Kistigrisek a világ borpiacán

Little tigers in the world's wine market

Kézirat lezárása: 2014. 11. 22.

Tartalom

1. BEVEZETÉS	1
2. A VILÁG BORPIACA.....	2
2.1. A bor	2
2.2. Szőlőtermő területek	3
2.3. Szőlő-és bortermelés	3
2.4. Borfogyasztás	4
2.5. Borkereskedelem.....	5
2.6. Régi és új szereplők a világ borpiacán	5
3. ÚJ SZEREPLŐK A VILÁG BORPIACÁN.....	7
3.1. Az USA	7
3.2. Argentína.....	13
3.3. Kína	19
3.4. Ausztrália	25
3.5. Chile	32
4. A RÉGI ÉS AZ ÚJ SZEREPLŐK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	39
5. ÖSSZEGZÉS.....	44
6. IRODALOMJEGYZÉK/FORRÁSOK	45

Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra: A világ szőlőtermelése (millió tonna) és bortermelése (millió hektoliter), 2000-2011.....	4
2. ábra: Szőlőültetvények Kalifornia államban	8
3. ábra: Az USA szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011	10
4. ábra: Az USA szőlőtermő területei főleg nyugaton és észak-keleten helyezkednek el.....	10
5. ábra: Az USA bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011	11
6. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában az USA-ban, 2000-2011	12
7. ábra: Szőlőültetvények a hegyek lábánál Mendozában.....	14
8. ábra: Argentína szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011.....	16
9. ábra: Új és hagyományos borrégiók Argentínában	17
10. ábra: Argentína bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011.....	18
11. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában Argentínában, 2000-2011	18
12. ábra: Szőlőültetvények Kínában.....	20
13. ábra: Kína szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011.....	22
14. ábra: Kína fontosabb bortermelő tartományai	23
15. ábra: Kína bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011.....	24
16. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában Kínában	24
17. ábra: Szőlőtermő területek Dél-Ausztráliában	26
18. ábra: Ausztrália szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011	29
19. ábra: Ausztrália borrégiói főként dél-keleten helyezkednek el	29
20. ábra: Ausztrália bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011	30
21. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában Ausztráliában, 2000-2011	31
22. ábra: Szőlőültetvények a hegyek lábánál Chilében	33
23. ábra: Chile szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011.....	35
24. ábra: Chile bortermő területei az ország közepén három régióra oszthatóak.....	36
25. ábra: Chile bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011.....	37
26. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában Chilében, 2000-2011.....	37
27. ábra: A szőlőtermő területek megoszlása a világ területinek százalékában, 2000-2011	39
28. ábra: A bortermelés megoszlása a világtermelés százalékában, 2000-2011	41
29. ábra: A borexport megoszlása a világexport százalékában, 2000-2011	42
 A szőlőtermő területek változása (%), 2011/2000 (1. táblázat).....	40
A bortermelés változása (%), 2011/2000 (2. táblázat).....	41
A borexport változása (%), 2011/2000 (3. táblázat).....	42
Exportált bormennyiség a termelés százalékában, 2011 (4. táblázat).....	43

1. BEVEZETÉS

Dolgozatomban a nemzetközi borpiacon, a XI. század elején jelentős fejlődésnek indult országokkal foglalkozom. A piaci trendeket figyelve megállapítható, hogy a borkészítés világában élen járó, sok éves tapasztalattal és hagyománnyal rendelkező európai termelők– Franciaország, Olaszország és Spanyolország – még mindig tartják vezető pozíciójukat, azonban a statisztikák szerint befolyásuk visszaesett. Mind szőlőtermő területeik kiterjedése, mind a megtermelt szőlőmennyiség csökkenőben van. 2000-ben Európa részesedése a világ bortermelésében 73% volt, 2012-re ez az arány 11%-kal lecsökkent, 62%-ra változott. Ha ez a trend folytatódik, a kontinens 15 éven belül elveszíti domináns pozícióját a bortermelésben. (bkwine.com/ World wine market, implications for winemakers, consumers and policy-makers és OIV)

Ezzel egy időben néhány új szereplő jelent meg a piacon. A helyzet nyertesei, akik ki tudták használni a kínálgató lehetőséget. Ezen országok termelése stabil, sőt erős növekedésnek indult az elmúlt évtizedekben. Dolgozatomban a feltörekvő bortermelők közül az USA, Argentína, Kína, Ausztrália és Chile helyzetét elemzem. Arra keresem a választ, hogy milyen tényezők segítették elő ezt a látványos fejlődést, hogyan állnak jelenleg, valamint, hogy milyen jövő vár rájuk. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem szempontjából vizsgálom, majd összehasonlítom őket a nagy európai termelőkkel és egymással. (bkwine.com/ World wine market, implications for winemakers, consumers and policy-makers és OIV)

2. A VILÁG BORPIACA

2.1. A bor

A bortörvény meghatározása szerint a bor a szőlőből, alkoholos erjesztés során nyert ital. Több kultúrában és vallásban is fontos szerepe van, több helyen isteni eredetűnek tekintik. Kizárólag szőlőből készülhet, a borszőlő minősége pedig nagymértékben befolyásolja az elkészített bor minőségét. A szőlő, majd a bor ízére több tényező is hatással van, a szőlő elültetésétől egészen a bor palackozásáig. Nemcsak a termőtalaj és az éghajlat, de a szőlőtermesztési és bortermelési technikák, illetve a szüret és az érlelés ideje is ide tartoznak. A földrajzi adottságok a világ különböző tájain különbözőképpen érvényesülnek, a készítési eljárások pedig régióként, nemzeteként változnak, így a világ borai is más és más ízűek. Minden bornak megvan a saját ízvilága, jellegzetessége, ami tükrözi a termőhelyet is. Ez az íz főként az ital cukor-és savtartalmával, aromáival jellemezhető. A borszőlőből készülő minőségi borok általában magasabb cukorfokkal és enyhébb savtartalommal rendelkeznek, illatosak és zamatosak. (tokaj.hu/ A borkészítés alapjai)

A borok több szempont szerint is csoportosíthatóak. Készítési eljárás szerint megkülönböztetünk aszúbort, barrikolt bort, küvét és jégbort, sőt a pezsgő is a bor egy fajtája. Szín szerint a fehér, és a vörösbor a legismertebb, de ide tartozik még a rozé és a sziller is. Cukortartalom alapján pedig létezik száraz, félszáraz, félédes és édes bor. A borkészítés hosszú folyamat, így a minőséget nézve a kor is fontos szempont. A szüret után lepréselik a szőlőt, így keletkezik a must, amit hordóban erjesztenek. A következő lépésben lefejtik és átszűrik a bort, majd tovább érlelik, míg palackérett nem lesz. Ebben a folyamatban az erjedés után keletkezik az újbör, ami lassan fiatal, fejlett, majd érett lesz, végül pedig óborrá válik. Ez után már öreg, elvénült, avas lehet a bor, amely fogyasztása nem olyan kellemes. A szakértők természetesen jóval több tényezőt vizsgálnak meg egy bor minőségének megállapításához, de az átlagfogyasztók többnyire a fent említett szempontok alapján választanak. (people.inf.elte.hu/ A bor)

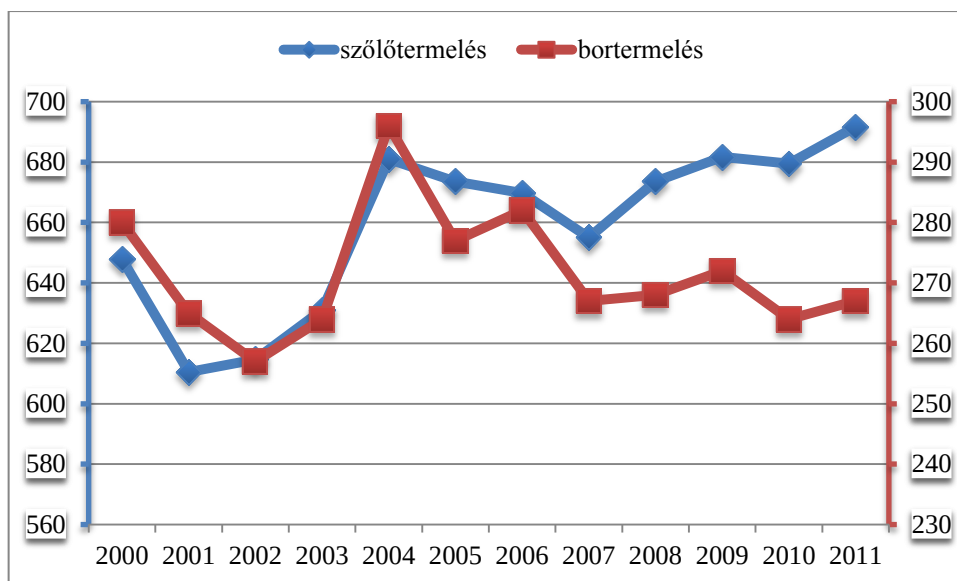
A különböző borfajtáknak nemcsak a készítése, de a felszolgálása, fogyasztása is másképpen történik. Fajtánként más és más hőmérsékleten, más és más alakú pohárból fogyasztják a borokat, minden ételhez másfajta bor illik. (lovaszvin.hu/ A bor szervírozása) A bor nemcsak a gasztronómiának fontos része, hanem a gazdaságnak is. A későbbiekben ezt szeretném bemutatni.

2.2. Szőlőtermő területek

A világ szőlőtermő területei csökkenő tendenciát mutatnak a 2000-es évek elején. 2000-től 2003-ig növekedett a területek nagysága, akkor csúcsosodott 7884 millió hektárnál, majd csökkenni kezdett: míg 2000-ben 7847 millió hektár volt, 2010-re 7628 millióra csökkent. 2006-tól a csökkenés üteme lassulni látszott, ám 2008-tól ismét drasztikus lett. A területek legnagyobb része (57%) Európa területén fekszik. Ázsia 22%-ot, míg Amerika 13%-ot birtokol. Afrika (5%) és Óceánia (3%) csak csekély mértékben részesednek a szőlőtermő területekből. Európán belül a három vezető bortermelő (Franciaország, Olaszország és Spanyolország) mondhatja magáénak a legnagyobb földeket. (OIV)

2.3. Szőlő-és bortermelés

A szőlőtermő terület nem minden esetben jelent bortermő területet, mert néhány ország a nagy szőlőmennyiség csak egy részéből készít bort. Így tehát a szőlő és a bortermelés tendenciája sem feltétlenül egyezik meg. A világ szőlőtermelésében a 2000-es évek elején voltak kiugróan alacsony, az évtized közepén pedig kiugróan magas értékek, de összességében elmondható, hogy a termelés növekvő tendenciát mutatott 2000 és 2011 között. A világ bortermelése nagyon ingadozó volt a 2000-es évek elején, de a szőlőtermesztéssel ellentétben itt alapvetően csökkenő tendencia figyelhető meg. A szőlő és a bor termelésének alakulásában közös, hogy az évtized elején csökkenés, majd 2004-ben egy kimagasló eredmény volt megfigyelhető. Innentől kezdve újra csökkenés következett, ám a szőlőtermelés ez után stabil növekvő pályára állt, míg a bortermelés ingadozva bár, de csökkenni kezdett. (OIV)

**1. ábra: A világ szőlőtermelése (millió tonna) és bortermelése (millió hektoliter),
2000-2011**

Forrás: OIV, saját szerkesztés

A bortermelésben, hasonlóan a szőlőtermő területekhez, Európának van a legnagyobb hányada (66%). Amerika 19%-ot birtokol, míg Ázsia (6%), Óceánia (5%) és Afrika (4%) aránya elenyésző. Az Európai Unió három nagy termelője teszi ki a világtermelés majdnem felét: Franciaország (19%), Olaszország (16%), Spanyolország (12%). (OIV)

2.4. Borfogyasztás

A világ borfogyasztása folyamatosan és dinamikusan növekszik. Eddig a legkimagaslóbb 2007-ben volt, ekkor meghaladta a 255 millió hl-t. Mivel a bortermelés ezzel szemben alapvetően csökkenő tendenciát mutat, kérdéses, hogy meddig képesek a termelők az előző évek készleteiből kiszolgálni a növekvő keresletet. Ez a tendencia is az újonnan felemelkedő bortermelőknél kedvez. (OIV)

A világ borfogyasztásának legnagyobb részét Európa teszi ki (64%). Jelentős még Amerika (22%). Ázsia (8%), Afrika és Óceánia (3-3%) azonban itt sem kiemelkedőek. Az USA és Franciaország, a világ legnagyobb borfogyasztó országai. Őket követi Olaszország és Németország, majd az Egyesült Királyság. Fontos megjegyezni, hogy az utóbbi években Kína teljesítménye is jelentős volt, a világfogyasztás több mint 7%-át tette ki 2011-ben. (OIV)

2.5. Borkereskedelem

A kereskedelem tekintetében fontos különbséget tenni a forgalom mennyiségének és értékének változása között. Bár 2009-ben egy kisebb visszaesés volt tapasztalható, az exportált és importált bormennyiség folyamatosan növekszik 2000 óta. A kereskedelem mennyiségét tekintve elmondható, hogy csak csekély mértékben, de az export meghaladja az importot. Mennyiségben 2013-ig 63%-os volt a fejlődés, értékben ennél is nagyobb, 87%-os növekedés volt tapasztalható az évtizedben, a bor literenkénti átlagára pedig 15%-kal emelkedett. Ennek ellenére a szakértők szerint, ha az inflációval korrigált adatokat vizsgáljuk, csökkenés látható az árak és a kereskedelem értékében is. (OIV, bkwine.com/ World trade in wine 2000-2012)

Természetesen - a termeléshez hasonlóan – a borkereskedelem legnagyobb része is Európa területén zajlik. Az exportban 74%-ot, az importban pedig 71%-ot képvisel a kontinens. A legnagyobb exportőrök a legnagyobb termelők is egyben: Franciaország, Olaszország és Spanyolország. Mennyiségben az olaszok, míg értékben a franciák állnak az élen. A legnagyobb importőrök Németország, az Egyesült Királyság és az USA. Franciaország, Németország és az USA mind exportált, mind importált mennyiségben az élen járnak, bár Franciaország természetesen az exportban, míg a másik két ország az importban áll jobb helyen. Az USA például a világexport 4%-át teszi ki, míg a világ importjának 10%-át adja. Fontos, hogy a kivitelben jelentős szerepe van az újonnan feltörekvő országoknak is: Ausztrália (7%), Chile (6%). (OIV)

2.6. Régi és új szereplők a világ borpiacán

Összességében tehát elmondható, hogy a világ szőlőtermő területei csökkenőben vannak, a szőlőtermelés mennyisége mégis nő, tehát a kevesebb területet a termelők megpróbálják minél inkább kihasználni. Ezzel szemben a bortermelés mennyisége ingadozva bár, de csökken, ami azt jelenti, hogy a megtermelt szőlő egyre kevesebb hányadából készítenek bort. A világ borfogyasztása ugyanakkor folyamatosan növekszik, ami felveti a kérdést, hogy meddig képesek a borászok a csökkenő termelésből kiszolgálni ezt a megnövekedett igényt. A kereskedelem mind mennyiségben, mind értékben nő, bár ha az értéket reálárakon számoljuk, csökkenés tapasztalható. Ezen az egymásnak ellentmondó tendenciákkal jellemezhető piacon kérdéses, hogy melyek azok az országok, akik képesek

felvenni a globalizáció miatt egyre növekvő versenyt. Ha bortermelésről van szó, akkor Franciaország, Olaszország és Spanyolország jut először eszünkbe. Ezekben az országokban a borkészítésnek évezredes hagyománya van és már beírták magukat a világ bor-történelmébe. Az Európai Unió nagy termelői az utóbbi években azonban nem teljesítettek olyan jól, mint azt várták. Területeik nagysága és termelésük is lecsökkent. Pár éve még a túlkínálat jelentett problémát, most azonban a túlkereslet a gond. Az EU termelésének volumene tehát ingadozik. A helyzet nyertesei egyértelműen az új belépők, akik nemcsak stabil, de egyre növekvő termelést tudtak produkálni. Ha a világ bortermelőit sorrendbe állítjuk a megtermelt bormennyiség szerint, természetesen a franciák, az olaszok és a spanyolok állnak az élen. Őket az USA követi, majd Argentína, Kína, Ausztrália és Chile következik. Dolgozatomban ezzel az 5 feltörekvő bortermelő országgal szeretnék bővebben foglalkozni. (bkwine.com/World wine market, implications for winemakers, consumers and policy-makers és OIV)

3. ÚJ SZEREPLŐK A VILÁG BORPIACÁN

3.1. Az USA

Bár az USA-ban körülbelül 400 éve termelnek bort, csak az utóbbi 40 évben kezdtek el komolyan foglalkozni az iparággal. Az amerikai boripar stabilan és erőteljesen fejlődött, a nemzetközi piacra is kilépett. Mára az újonnan felemelkedett bortermelő országok között vezető szerepre tett szert, és a világ 4. legnagyobb bortermelő, valamint 6. legnagyobb borexportőr országává nőtte ki magát. Fogyasztása is dinamikusan nő, 2011-ben a világ 2. legnagyobb fogyasztója és 3. legnagyobb importőre volt. A világ leggyorsabban fejlődő piacainak egyike. Az elmúlt években a megnőtt fogyasztásnak, illetve eladásoknak, valamint a kormányzati támogatásnak köszönhetően gyorsan terjeszkedett. (wine-searcher.com/ US Wine és OIV)

2011-re 1%-kal lecsökkent az ország szőlőtermő területeinek száma 2000-hez képest, de még így is több mint 400 ezer hektárral rendelkezik jelenleg. Az amerikai kontinens topográfiai, geológiai és éghajlati sokfélesége kiváló feltételeket biztosít a bortermeléshez, így az USA összes államában termelnek bort, a területek legnagyobb része azonban Kalifornia állam területén található. Ez az állam adja az ország bortermelésének 90%-át, így az USA borait gyakran csak kaliforniai borokként emlegetik. Ez az állam a híres Napa, illetve Sonoma-völgy otthona. Hatalmas területéből kifolyólag tájai nagyon változatosak: tengerpartok, hegyek, erdők, hófedte csúcsok és kiterjedt sivatagok is megtalálhatóak Kaliforniában. Nagy teljesítmény, hogy a sokféle területek mindegyikén képesek kiváló bort készíteni. Fontos bortermelő még Washington, Oregon és New York állam is. Ők együttvéve a termelés 5%-át adják. A további 5% nagy része pedig Texas és Virginia államokból származik, de ők főként helyi fogyasztásra termelnek, így nem exportálják boraikat. (wine-searcher.com/ US Wine)

Az USA borai világszinten ismertek, jó ár-érték aránnyal rendelkeznek, minőségük pedig az európai borokéval vetekszik. A leggyakoribb fajta a Cabernet Sauvignon, amely az ország alkoholtermelésének 38%-át, Kalifornia állam alkoholtermelésének pedig 25%-át

teszi ki. Mint Európában, itt is fontos a borok regionális származása, de az USA-ban kevésbé szigorúak az elnevezések és jelölések. (wine-searcher.com/ US Wine)

2. ábra: Szőlőültetvények Kalifornia államban

Forrás: wine-searcher.com

Az USA boriparának fejlődése

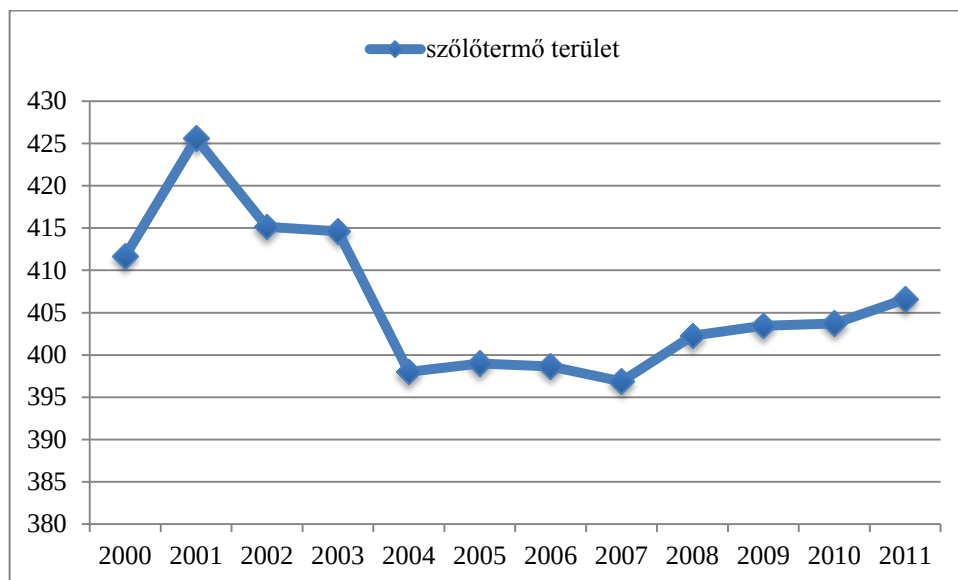
Az európai telepesek hozták Észak-Amerikába a bortermelés kultúráját a 17. század elején. A bevándorlók nagy szakértelemmel rendelkeztek a szőlőtermesztésben és a borkészítésben, így művelni kezdték az Amerikában őshonos szőlőfajtákat. Bár ezekből a szőlőkből nagy mennyiségű bort tudtak előállítani, az ital minőségével mégsem voltak elégedettek, így a század közepén Európába leghíresebb borrégióiból kezdtek szőlőtőkét importálni. Sajnos ez a próbálkozás sem volt sikeres, a behozott szőlőtőkék ugyanis 2-3 éven belül kipusztultak, így kénytelenek voltak továbbra is az őshonos szőlőkből bort készíteni. A 18. század folyamán megállapították, hogy a szőlők kipusztulását a rossz telepítés okozta, így ez után már képesek voltak minőségi borokat előállítani. Az 19. században kitörő kaliforniai aranyláz nagy keresletet biztosított a kaliforniai borokra, így kibővültek a szőlőterületek is. Az 1840-es évektől kezdve több évtizedig ingadozás, hiány és többlet váltakozása következett az iparágban. A 20. század első felében az amerikai gazdaság visszaesése és a háborúk hatására a boripar is hanyatlani kezdett. A II. világháború végéig nem volt jelentős fejlődés, de az 1970-es években változás történt: ekkor indult virágzásnak a kaliforniai bortermelés. Ennek hatására újra középpontba került az iparág és újra érdeklődni kezdtek a borkészítés iránt az

egész országban. Új borászatok nyíltak, kisebb és nagyobb vállalatok is működésbe kezdtek. A fejlődés a 21. században is folytatódott, az USA borai a hazai és a nemzetközi piacot is meghódították. A belföldi eladások és az export értéke is egyre növekszik. Az ország rövid idő alatt vált a nemzetközi borpiac fontos szereplőjévé, nemcsak a termelés, de a fogyasztás tekintetében is. Szilárd helyet vívott ki magának a legnagyobb bortermelők között, és továbbra is erőfeszítéseket tesz borkészítési technológiáinak fejlesztése és borai minőségének növelése érdekében. (bottlenotes.com/ History of American Wine és wine-searcher.com/ US Wine)

A lendületes fejlődés legfőbb mozgatórugója az amerikai bortermelés nagy volumene, illetve a borok kiváló minősége volt, amihez a bortermelők új generációjának vállalkozói kedve és jól tervezett marketingstratégiája társult. A sikerhez alapvető fontosságú volt, hogy a borászok hajlandóak új módszerekkel kísérletezni, kockáztatni és saját tapasztalataik alapján fejlődni. Az iparágat elismert akadémiai kutatási és oktatási tevékenység támogatja. Ebben vezető szerepe van a Kaliforniai Egyetemnek, ahol a kutatók munkáját elkötelezett szőlészek és borászok közreműködése segíti. Rengeteg borkészítési technika és eljárás köszönhető ezeknek a kutatásoknak, amelyek a termelők egyéni tapasztalatait vizsgálva jöttek létre. A jelenlegi tendenciák alapján a jövőben még nagyobb sikereket érhet el az amerikai boripar: a folyamatos innovációk eredményeként javuló minőség új piacokat hódíthat meg az amerikai borok számára. (J. Edwin Dietel: America's Wine Industry: A Global Success és R. Goodhue, R. Green, D. Heien, P. Martin: California Wine Industry Evolving to Compete in 21st Century)

Az USA boriparának fejlődése számokban

Az USA szőlőtermő területeinek kiterjedése az évtized elején nagyon magas volt, 2001-ben a 425 ezer hektárt is meghaladta. Innentől kezdve azonban csökkenés következett és csak 2007 óta látható folyamatos növekedés.

3. ábra: Az USA szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

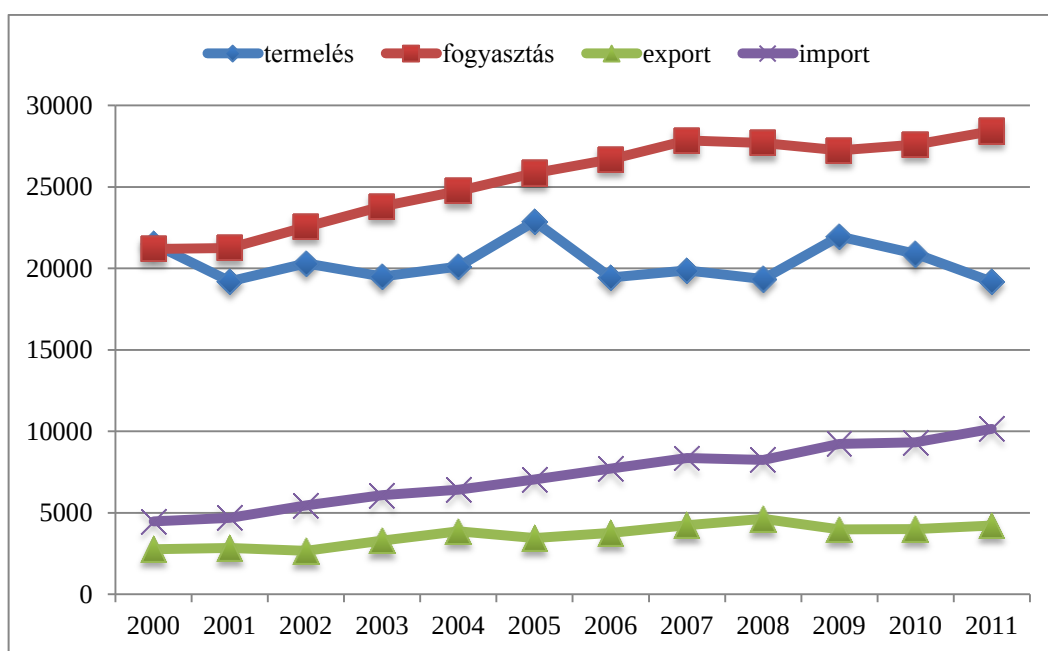
Az országban jelenleg körülbelül 7.800 borászat van bejegyezve, amelyek nagyjából fele Kalifornia államban működik. (mulberrytrample.com/ A Unique Wine Brokerage)

4. ábra: Az USA szőlőtermő területei főleg nyugaton és észak-keleten helyezkednek el

Forrás: campbellsofleyburn.co.uk, saját szerkesztés

Az USA bortermelése jelentős, 20 millió hektoliter körül mozog. Az évtizedben azonban nem mutatott számottevő növekedést, csak néhány évben volt kiugró a mennyisége. 2005-ben volt a legmagasabb, ekkor majdnem elérte a 23 millió hektolitert. Az ország fogyasztása ezzel szemben dinamikusan nő, és 2001-től kezdve a termelést is meghaladta. A külkereskedelem is folyamatosan bővül, bár a termeléshez és a fogyasztáshoz képest alacsony a mértéke. A rohamosan növekvő fogyasztás kiszolgálása érdekében az import egyre nagyobb az export mennyiségéhez és értékéhez képest. 2011-ben 4,9 milliárd USD volt a behozatal értéke, míg a kivitelé csak 1,4 milliárd USD. A kivitelt tekintve mennyiség és érték szempontjából is az Európai Unió az USA legfontosabb kereskedelmi partnere, de Kanada is jelentős. A behozatal szempontjából is az Európai Unió vezet, de itt megjelennek az újonnan feltörekvő termelők is, mint Ausztrália, Argentína és Chile. (Donald A Hodgen: U.S. Wine Industry, The Wine Institute)

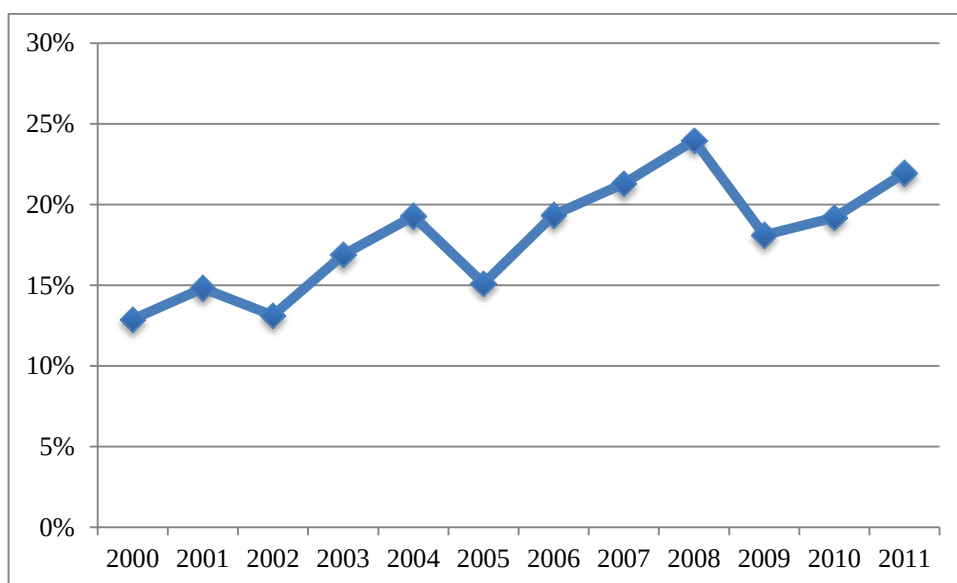

5. ábra: Az USA bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

Az USA a folyamatosan növekvő belső keresletet import helyett saját termeléséből próbálja kielégíteni, így a megtermelt bor legnagyobb hányadát belföldön értékesíti. A belföldi eladásokból származó bevétel azonban főként az olcsóbb kategóriájú borokból származik, ezért a termelők a jövőben a drágább borok forgalmazása felé szeretnének elmozdulni. Így tehát bortermelésének csak csekély részét exportálja az ország, de ez az arány is növekszik: az évtized folyamán körülbelül 10%-kal nőtt meg. 2008-ban volt a

legmagasabb, ekkor majdnem elérte a 25%-ot. (exclusive.multibriefs.com/ Record growth in the US wine market)

6. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában az USA-ban, 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

Az USA boripara az ország gazdaságához is hozzájárul. Az iparág több mint 800 ezer állást biztosít az országban, amelyek közül több mint 300 ezer Kalifornia állam területén található. A boripar ezen kívül a turizmust is élénkíti: Kalifornia borászatait több mint 20 millió turista látogatta 2009-ben, akik több mint 2 milliárd USD-t költöttek el. (discovercaliforniawines.com/ California Wine Industry Benefits The State & Nation)

3.2. Argentína

Argentínában mély gyökerei vannak a bortermelésnek, már az 1500-as években is készítettek itt bort. Kezdetben a spanyol misszionáriusok, később pedig az olasz telepesek. Egészen a közelmúltig az argentin borok kizárólag házi jellegűek voltak, az elmúlt 20 év alatt azonban megnőtt a minőség és a termelők sikeresen kiléptek a nemzetközi exportpiacra. Argentína a világ 5. legnagyobb bortermelő és 7 legnagyobb borexportőr országává nőtte ki magát. Jelenleg az egyik legjelentősebb termelő az újonnan feltörekvő országok között és Dél-Amerika legnagyobb bortermelője. Az országban jelenleg is átalakulások folynak. Új bor-régiók, új szőlőfajták jelennek meg, új technikákat próbálnak ki annak érdekében, hogy tökéletesítsék és a vevői igényekhez igazítsák termelésük minőségét, megszilárdítva ezzel jelenlétüket a nemzetközi borpiacon. (wine-searcher.com/ Argentinian Wine és OIV)

2011-ben több mint 200 000 hektár szőlőtermő területtel rendelkezett az ország, ami 9%-kal több a 2000-es adatnál. Ezek a területek főként az Andok dűlőin helyezkednek el és három nagy egységre oszthatóak fel: Észak, Cuyo és Patagonia, amelyek további régiókra tagolódnak. Az Északi területek közelebb vannak az Egyenlítőhöz, mint bármelyik európai bortermelő ország. Itt 3000 méteres magasságban termesztik a szőlőt, ahol a levegő már meglehetősen hűvös. A középső, Cuyo nevű tartomány dűlői 1500 méter magasan fekszenek, ahol erős napsugárzásnak és hőingadozásnak vannak kitéve. Itt a földet nemcsak az eső, hanem a hegyekből érkező olvadékvíz is öntözi. A déli Patagonia már az Atlanti-óceánhoz van közel, ami hűvös klímát eredményez a területen. (wine-searcher.com/ Argentinian Wine)

Északon fehérbort, Cuyóban és Patagóniában pedig vörösbort készítenek. Az argentin boraikra jellemző az aromás és intenzív ízvilág, virágos-gyümölcsös jegyekkel. Az ország alkoholtermelésének 46%-át a Malbec nevű bor teszi ki. Ezt főként a Cuyo-beli, Mendoza nevű régióban készítik. Mendoza a legnagyobb és legfontosabb régió, az ország bortermelésének több mint 80%-át adja. (wine-searcher.com/ Argentinian Wine)

7. ábra: Szőlőültetvények a hegyek lábánál Mendozában

Forrás: wine-searcher.com

Argentína boriparának fejlődése

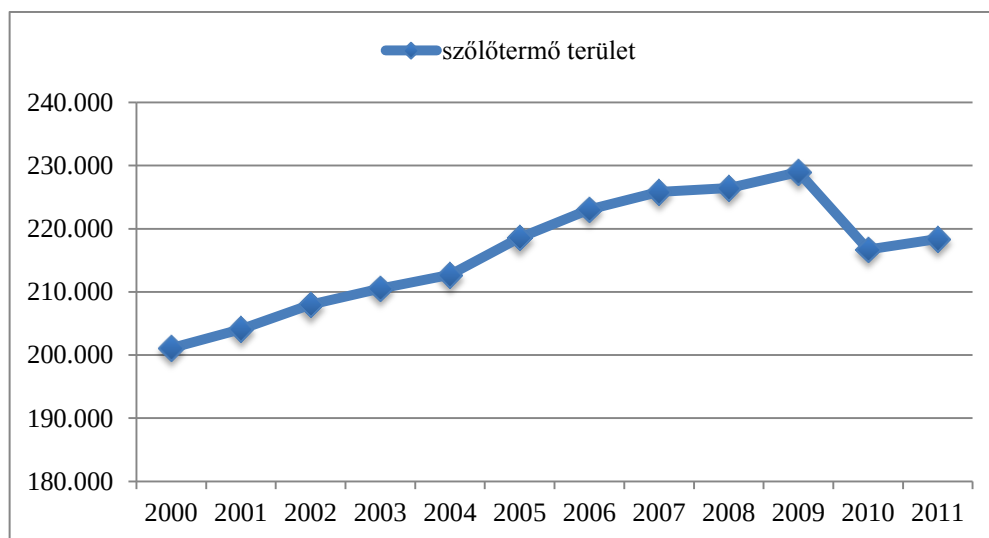
Az argentin bortermelés gyökerei a 16. századig nyúlnak vissza. A spanyol bevándorlók hozták a bortermelés kultúráját Dél-Amerikába: először Peruba, onnan Chilébe, végül pedig Argentínába is eljutottak az új ismeretek. Kezdetben csak a katolikus egyház művelt szőlőt, később viszont nagyobb területeken is elkezdték azt ültetni. Ekkor vált fontossá Cuyo tartomány és azon belül Mendoza. A kedvező talaj-és éghajlatviszonyoknak köszönhetően virágzásnak indult a szőlőtermelés a területen. A 17. és a 18. században, valamint a 19. század első felében még jelentősebbé vált a középső régió szerepe a bortermelésben. A 19. század második fele radikális változást hozott: az Európából érkező nagy migrációs hullámnak több pozitív hatása is volt az ország borászatára nézve. Egyrészt megnőtt a belső kereslet, ami tovább és ösztönözte a termelőket, másrészt pedig a migránsok széleskörű ismereteikkel rendelkeztek a szőlő-és bortermelésről, amelyeket meg is osztottak az argentinokkal, fejlesztve ezzel az addig is virágzó boripart. Az 1800-as évek másik fontos vívmánya a vasút megjelenése volt, amelynek hatására lecsökkentek a távolságok, így fellendült a kereskedelem: a bort egyre nagyobb piacon tudták értékesíteni. A 20. század első felében a növekvő belső piacra termeltek, a mennyiség és a minőség egyformán fontos volt. A század közepén azonban a megnövekedett fogyasztás miatt a mennyiség került előtérbe, háttérbe szorítva ezzel a minőséget. Az 1900-as évek végén azonban pozitív változás következett be: belátták, hogy a minőség sokkal fontosabb a mennyiségnél. Az argentin boripar egy teljes körű

stratégiaaváltáson esett át, új technikákat sajátítottak el a magas színvonal érdekében. Eközben a belső fogyasztás ismét megugrott, a termelők mégis inkább az exportpiacok felé kezdtek el törekedni. A század végére tehát a minőségi borok új korszaka köszöntött be, de ezúttal a prémium borokra és az exportpiacokra koncentrálva. A 21. században is ezt az irányt követi az argentin boripar. A termelők folyamatosan mélyítik tudásukat, új technológiákat alkalmaznak. Új termőterületek emelkedtek fel, miközben a hagyományos területek is egyre fejlődnek. Az argentin bortermelés fellendülése nemcsak a hazai, de a nemzetközi figyelmet is magára irányította. Argentína különleges helyzetben van: borászatának gyökerei Európából származnak, miközben az ország az újonnan felemelkedő szereplők táborát erősíti. Ez a kettősség, illetve a 20. század végétől a borászatnak szentelt óriási figyelem hatalmas lehetőségeket teremtett számukra, és fejlődésüket már a statisztikák is mutatják. (Sofia Pescarmona: Wines of the new world: overview of wine making in Argentina és [wine-searcher.com/ Argentinian Wine](http://wine-searcher.com/ArgentinianWine))

De miért tudott Argentína ilyen sikeresen fejlődni az elmúlt évtizedben? A befektetett munkán kívül ehhez más tényezők is hozzájárultak. Az argentin termelők egyre mélyülő szakismeretén kívül az országba érkező idegen tőke segített a bortermelés modernizálásban. Ez nemcsak anyagi, hanem szellemi tőkét is jelent. A nagy európai termelők segítsége nagyon fontos szerepet játszott a fejlődésben. Argentína boriparába valóban érdemes befektetni. Kiemelkedő természeti és emberi erőforrásokkal rendelkezik, valamint viszonylag alacsony a termelési költség. Ezen kombináció eredménye, hogy kiváló minőségű borait versenyképes áron tudja értékesíteni. Ár-érték arányban nemcsak az újonnan felemelkedő borkészítőkkel, de az európai nagy termelőkkel is fel tudja venni a versenyt. Ez azért jelentős előny, mert a nemzetközi piac fogyasztói ragaszkodnak a minőséghez, azonban a megfizethető árakról sem hajlandóak lemondani. Mivel Argentína ennek a kritériumnak megfelel, boripara versenyképes és egyre nagyobb piacokat hódít meg. A magas hozamok, a növekvő export, az optimális költség-struktúra és az ígéretes eladási statisztikák pedig még több befektetőt vonzanak az országba. Fejlődnek a szőlőtermő-területek, a borászatok, a borturizmus, és ez az ingatlanpiacra pozitív is hatással van. (Sofia Pescarmona: Wines of the new world: overview of wine making in Argentina és ProsperAr: Wine Industry in Argentina)

Argentína boriparának fejlődése számokban

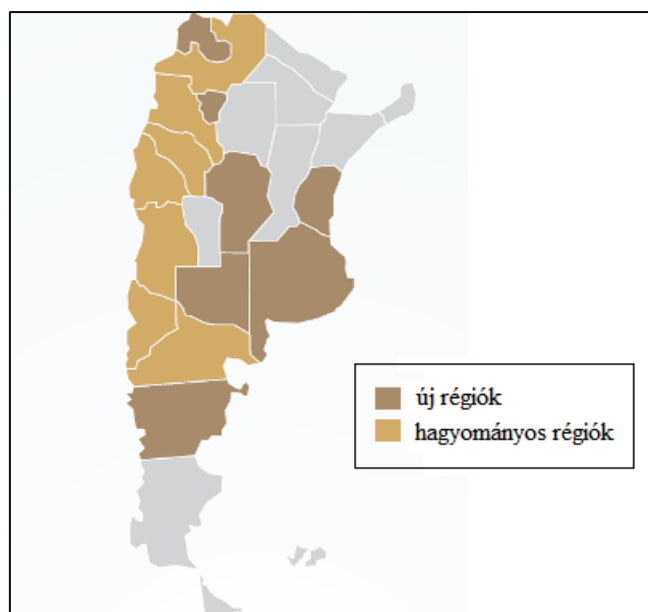
A diagramon is látszik, hogy Argentína szőlőtermő területeinek száma az évtizedben folyamatosan nő. 2010-ben, ahogy a világ többi részén, itt is csökkenés volt tapasztalható, de 2011-re ismét növekedni kezdett a területek száma.

8. ábra: Argentína szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

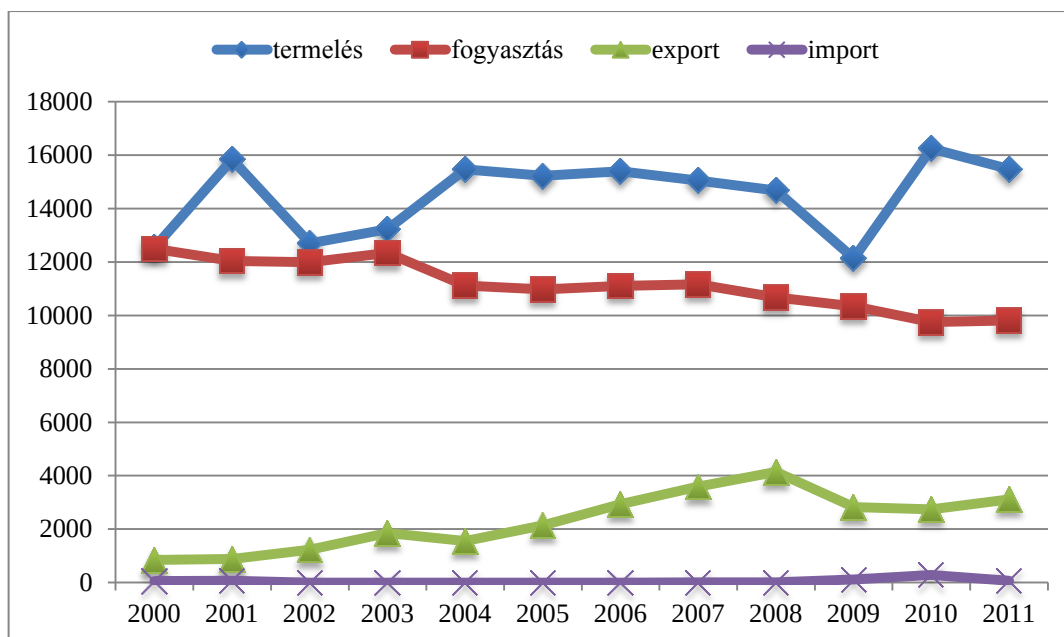
A megnövekedett területeken, az újonnan felemelkedett régiókban folyamatosan nyílnak a borászatok. A helyi termelők és a külföldi befektetők által nyitott üzemek egymás mellett működnek, együttes számuk elérte a 1.322 darabot, ami hatalmas fejlődést jelent, hiszen 2003-ban még csak 110 borászat volt bejegyezve Argentínában. (ProsperAr: Wine Industry in Argentina)

9. ábra: Új és hagyományos borrégiók Argentínában

Forrás: ProsperAr, saját szerkesztés

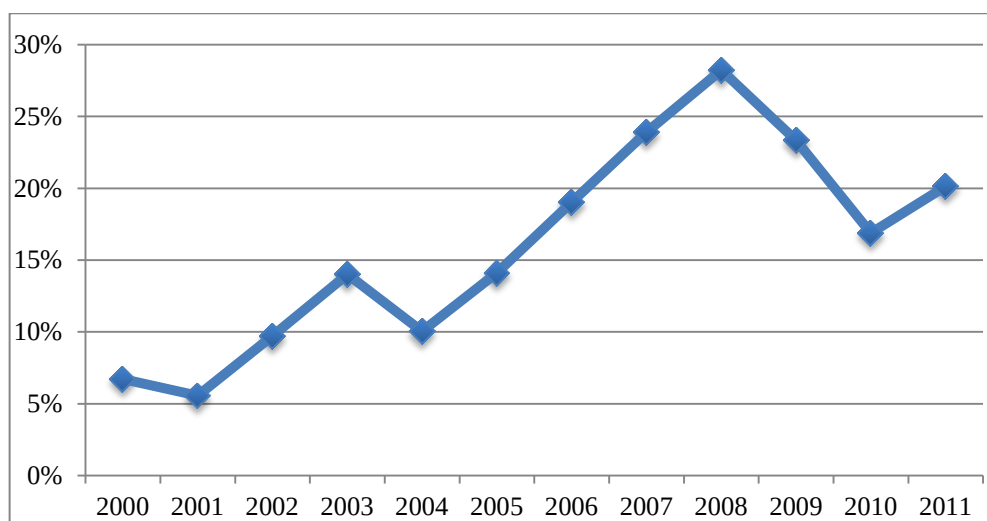
Argentína bortermelésében 2002-ben, illetve 2009-ben volt egy kisebb visszaesés, de összességében növekedés tapasztalható 2000 óta. Belső fogyasztásuk azonban csökkenőben van, és mivel a nemzetközi piacokra koncentrálnak, exportjuk dinamikusan növekszik - eddig a legmagasabb 2008-ban volt. Exportjuk növekedési üteme figyelemre méltó: 2006 és 2011 között mennyiségben 53%-kal emelkedett, miközben a világ borexportjának mennyisége ugyan ebben az időszakban csak 28%-kal bővült. Értékben még jelentősebb, 140%-os volt a növekedés. Az utóbbi években megnőtt az argentin borok iránti kereslet, aminek hatására a borok ára is emelkedett. Az ikon kategóriájú borok kivitele nőtt leginkább, ahol a 190 USD-os palackonkénti ár sem ritka. Argentína borexportjának legnagyobb része az USA-ba, Kanadába, Brazíliába és az Egyesült Királyságba megy. Importjuk elenyésző, csupán 2008-tól 2010-ig növekedett, majd ismét csökkenni kezdett. (Sofia Pescarmona: Wines of the new world: overview of wine making in Argentina és ProsperAr: Wine Industry in Argentina)

10. ábra: Argentína bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

Bár a megtermelt és az exportált bormennyiség is folyamatosan nő, fontos megemlíteni, hogy az előállított bornak átlagosan csak 16%-át exportálták 2000 és 2011 között. Azonban ez az arány is lendületesen növekszik, így nemzetközi jelenlétüket várhatóan még tovább fogják fokozni a jövőben.

11. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában Argentínában, 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

A boripar fellendüléséhez nagyban hozzájárult a beáramló külföldi tőke. 1999 és 2004 között a szektorba 750 millió USD-t fektettek be, ami a vizsgált időszakban az országba érkező teljes FDI beáramlás 2%-a. Az iparágba a külföldi tőke főként Chiléből, az USA-ból, Franciaországból és Spanyolországból érkezett. Az argentin boripar 62%-ban a külföldi, és csupán 38%-ban a belföldi beruházások segítségével tudott fejlődni. (ProsperAr: Wine Industry in Argentina)

3.3. Kína

Bár Kínában több ezer évre visszanyúló gyökerei vannak a borkészítésnek, boriparuk modernkori fejlődése mégsem ezeken a hagyományokon, hanem a beáramló európai kultúrán alapul. Kína őshonos szőlőit több mint 1500 évig művelték, de a bortermelés csak a 19. század után lett jelentős. Az ország az elmúlt években példátlan gyorsasággal jelent meg és tört előre a nemzetközi borpiacon. A magas színvonalú borkészítési technológia és a borok egyedi stílusa hamar magára irányította a figyelmet. Az ország szőlőtermő területeinek nagysága, bortermelése és fogyasztása is jelentős. Jelenleg a világ borpiacának 6. legnagyobb termelője, 5. legnagyobb fogyasztója és 6. legnagyobb importőre. A siker ösztönzően hat a hazai termelőkre, akik folyamatosan fejlesztik technikáikat és stratégiáikat, az országban rejlő egyedülálló gazdasági adottságok pedig vonzzák a nemzetközi befektetőket. (wine-searcher.com/ Chinese Wine és OIV)

Kína 2011-ben több mint 500 ezer hektár szőlőterülettel rendelkezett, ami 87%-os növekedés 2000-hez képest. Ez a növekedési ráta a világon a legmagasabb. Az ország több részén termelnek szőlőt. A keleti part mentén Shandong, Hebei és Tianjin, míg délen Yunnan tartomány jelentős. Keleten és délen is a nedves, monszun éghajlat jellemző. Míg a keleti tartományok a megtermelt bor mennyisége miatt emelkednek ki, addig az ország közepén elhelyezkedő Ningxia és Shanxi tartományok a borok magas minőségéről híresek, amely a nemzetközi borkészítőket is az országba vonzza. Itt szárazabb az éghajlat és a magasabb fekvésű területek jellemzőek. Az ország nyugati részén fekvő Xinjiang tartományban is minőségi borokat termelnek. (wine-searcher.com/ Chinese Wine)

Kína jelentős mennyiségű szőlőtermelésének egyre nagyobb hányadából készítenek bort, ennek ellenére a bortermelés mégis csak kismértékben járul hozzá az ország teljes alkoholfogyasztáshoz. A leggyakoribb borfajta a Chardonnay és a Cabernet Sauvignon, de ezek együttesen is csak 14%-ot tesznek ki Kína alkoholtermeléséből. A kínai fogyasztók csak korlátozott mértékben ismerik a borfajtákat és azok jellemzőit. Az országban gyakori a borhamisítás, aminek hatására a kínai borok minősége széles skálán mozog. (wine-searcher.com/ Chinese Wine)

12. ábra: Szőlőültetvények Kínában

Forrás: liuwine.com

A kínai boripar fejlődése

A borkészítés ősi gyökerekhez és hagyományokhoz nyúlik vissza Kínában. Ezek a borok általában szőlőből vagy rizsből készültek, az adott kor ízlésétől függően. Az első rögzített adat a borkészítésről a Nyugati Han dinasztia idejéből, Krisztus előtt 138-ból származik. Ekkor a bor volt a legnépszerűbb alkoholos ital. Ezt a hagyományt a Tang dinasztia is továbbvitte, de a bor népszerűsége lecsökkent. A Yuan dinasztia idején, a 4. és a 8. század közötti időszakban azonban újra népszerű lett a szőlőtermesztés, a bort pedig vallási szertartásokhoz használták. Az évezredek óta zajló szőlő-és bortermelés a modern korban, az európai gyarmatosítás és a kereskedelem fellendülése következtében új formát nyert. Az 1800-as évek végén a gazdag kínai polgárok nagy mennyiségű európai bort importáltak Olasz-és és Franciaországból. Az ország instabil politikai helyzete ellenére a bor a következő évtizedekben is nagy befolyást gyakorolt a kínai kultúrára. Az 1880-as években szőlőtőkét kezdtek importálni Európából és 1892-ben az első kínai borászat is megalapult. Innentől kezdve az ország gazdasági növekedését követve a boripar is

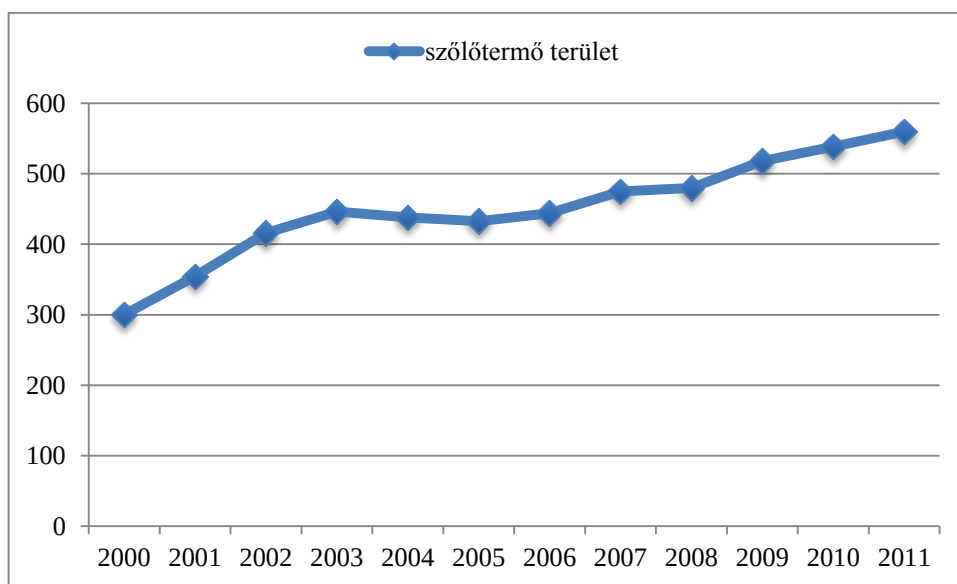
virágzásnak indult. A fejlődés a Népköztársaság 1949-es, megalakulása után lett igazán jelentős. A kommunista kormány erősen beleavatkozott a boripar életébe, aminek hatására a borászatok száma is megnőtt. A 21. században Kína példátlanul nagy növekedést ért el a nemzetközi borpiacon: termelőként és fogyasztóként is az élvonalba lépett. Külföldi befektetők érkeztek az országba, akik a nyugati szőlőművelési és borkészítési technikákat alkalmazva kezdtek el bort termelni. Számos nemzetközi borvállalat érdeklődik Kína iránt, az ország ezen kívül a borturizmus kiépítésébe is nagy energiákat fektet. (Jason Chavis: The History of Wine Making in China és [wine-searcher.com/ Chinese Wine](http://wine-searcher.com/ChineseWine))

Kína boriparának gyors felemelkedése több tényezőnek köszönhető. Bár a kínai gazdaság számára a boripar nem az elsődlegesen fontos iparágak közé tartozik, az ország egyedülálló gazdasági előnyökkel rendelkezik a szektor fejlődése számára: mezőgazdasági adottságainak köszönhetően nagy mennyiségű bort képes előállítani, amelynek minőségét a modern technológiák biztosítják. Ezen kívül az óriási népességéből adódóan kimeríthetetlen és olcsón elérhető munkaerő-tartalékai vannak. Az iparág fejlődéséhez a mobil tőke is adott, amelyet hazai és külföldi befektetők egyaránt biztosítanak. A befektetőket és a külföldi borvállalatokat a minőségi borkészítés és a kereskedelemben rejlő lehetőségek vonzzák az országba. Ezzel egyidejűleg 2008 óta a tehetősebb kínai borászok is fektetnek be külföldi, főként francia szőlőültetvényekbe. Ennek köszönhetően megismerik a legújabb és legkorszerűbb termelési technológiákat, amelyeket aztán Kínában is tudnak alkalmazni. Az alapvető erőforrások megléte mellett az is jelentős siker-faktor, hogy nemcsak a termelés mennyisége és minősége növekszik, de a marketingre fordított figyelem is. A borpiac fejlődése megkövetelte a marketing-stratégiák modernizálását, aminek hatására a termelők hatékonyabban tudták követni a változó fogyasztói igényeket és ezáltal még versenyképesebbé váltak. Ezen kívül a kínai kormány támogatása is elengedhetetlen volt a sikerhez: a kormány fontosnak tartja a borkészítési technológiák fejlesztését és a borászok szakértelmének növelését, valamint kampányokkal bátorítja a lakosságot a borfogyasztásra. A kínai vezetés ösztönzésének hatására növekedni kezdtek a szőlőeladások, és hosszú távon valószínűleg a termelés és a fogyasztás volumenét is megnöveli majd a kampány. Jelentős előny, hogy Kína nemcsak a termelésben, de a fogyasztásban is élen jár a világpiacon, fogyasztóinak vásárlóereje pedig egyre nagyobb, ami szintén hozzájárul a borok iránti érdeklődés növekedéséhez. Kína rohamos gyorsasággal történő fejlődését vizsgálva, a jövőre nézve is hasonló tendenciák várhatóak. (T. Bouzdine-Chameeva, J.O. Pesme, W. Zhang: Chinese Wine

Industry: Current And Future Market Trends és theglobeandmail.com/ China's looking to take over another industry – Wine)

Kína boriparának fejlődése számokban

Kína szőlőtermő területeinek mennyisége dinamikusan nő, bár az évtized közepén egy kisebb csökkenés volt tapasztalható, de a szőlőföldek kiterjedése hamar újra bővülni kezdett.

13. ábra: Kína szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

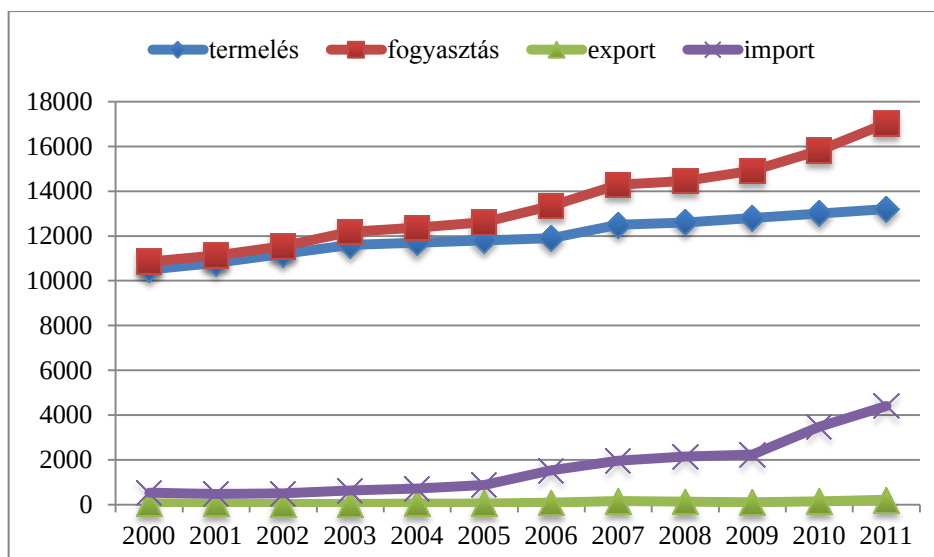
Az országban egyre több borászat működik, jelenleg több mint 450 van bejegyezve. Emellett a külföldi vállalatok megjelenése is egyre gyakoribb. (wineeconomist.com/ The China Wine Syndrome)

14. ábra: Kína fontosabb bortermelő tartományai

Forrás: winebusiness.com, saját szerkesztés

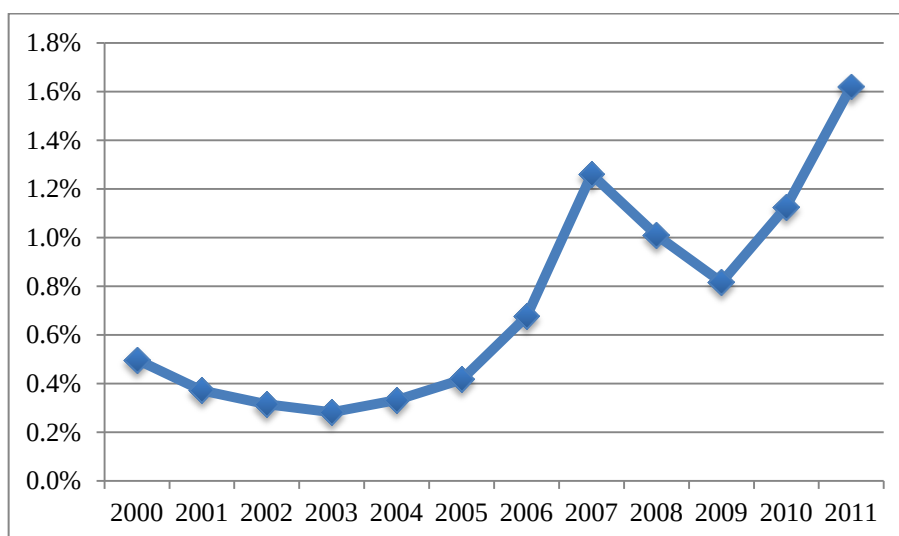
Kína bortermelése és fogyasztása is dinamikusan nő, de a fogyasztás egyre nagyobb mértékben haladja meg a termelés mennyiségét. Mivel a termelők a belső fogyasztás kielégítésére koncentrálnak, exportjuk mértéke nem számottevő. Az import az évtized közepéig szintén elenyésző volt, de 2005-től emelkedni kezdett, 2009-től kezdve pedig még dinamikusabb lett a növekedés üteme a túlkereslet kiszolgálása érdekében. Míg a hazai termelők az alacsonyabb árkategóriákra fókuszálnak, a borimportőrök inkább a drágább borokkal kereskednek, így a bevételük is magasabb. Kína legfontosabb import-partnere az Európai Unió, de Ausztrália és az USA is jelentősek. (T. Bouzdine-Chameeva, J.O. Pesme, W. Zhang: Chinese Wine Industry: Current And Future Market Trends és cnwinenews.com)

15. ábra: Kína bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

Így tehát Kína a megtermelt bor csupán elenyésző hányadát exportálja. Az évtized közepéig ez az arány az 1%-ot sem érte el, 2007-ben haladta meg először, majd újra visszaesett, 2011-ben azonban egészen 1,6%-ra nőtt.

16. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában Kínában

Forrás: OIV, saját szerkesztés

3.4. Ausztrália

Bár az ausztrál szőlőtermesztés és borkészítés kultúrája szinte az országgal egyidős, a 18. századig nyúlik vissza, a termelők mégis csak az elmúlt évtizedben kezdtek el újra komolyan foglalkozni az iparággal. Több mint 200 éves történelme alatt hatalmas fejlődésen ment keresztül a szektor. Ausztrália ma kiemelkedően fontos borkészítő ország, mind mennyiség, mind boriparának kiterjedése szempontjából. Nemcsak az újvilági bortermelők között magaslik ki, de világviszonylatban is a 7. legnagyobb bortermelő és 4. legnagyobb bor-exportőr. Új mércét állított fel a minőségi bortermelésben: nemcsak az ország, de a világ boripara is profitál az ausztrál technológiai fejlesztésekből, melyek segítségével hatékonyabban és színvonalasabban lehet bort készíteni. Borait nemcsak a jó minőség, de a sokféleség is jellemzi. (wine-searcher.com/ Australian Wine és OIV)

2011-ben több mint 170 ezer hektár szőlőtermő területtel rendelkezett az ország, ami 22%-os növekedés 2000 óta. Ausztrália a Föld 6. legnagyobb területű országa, amelynek mind a 6 államában termelnek bort. Ez jelentős előny, hiszen ezáltal hatalmas kiterjedésű a boripara, illetve a különböző éghajlati, földrajzi és talajviszonyok eredményeként szinte minden fontos borfajtát képes előállítani, így a világ legsokoldalúbb bortermelő országainak egyike. Összesen kb. 60 borrhíóra osztható fel az ország, melyek közül a legfontosabbak Ausztrália hűvösebb, dél-keleti részében találhatók, Új- Dél-Wales, Victoria és különösen Dél-Ausztrália államok területén. Az ország éghajlatát több tényező befolyásolja: a déli fekvés, néhány régióban a magas hegyek, valamint az óceánhoz való közelség mind-mind fontosak és kedvezőek a borkészítés számára. (wine-searcher.com/ Australian Wine)

Ausztráliában tehát minden borfajta megtalálható a fehértől a vörösig; az édestől a szárazig. Portfóliójukban jelen vannak a hagyományos, a klasszikus gyümölcsös-aromás és a desszert borok, valamint a világszínvonalú pezsgők is. Minden bornak megvan a saját karaktere, ami sajátosan az adott régióra jellemző. A leghíresebb boruk a Shiraz, ami a francia Syrah-ból származik. A legfontosabb bortermelő állam, Dél-Ausztrália alkoholtermelésének ez a bor 38%-át teszi ki. (wine-searcher.com/ Australian Wine)

17. ábra: Szőlőtermő területek Dél-Ausztráliában

Forrás: bbc.co.uk

Ausztrália boriparának fejlődése

Az első szőlőtőkét Arthur Phillips kormányzó hozta Ausztráliába a 18. század vége felé, 1778-ban. A tőkék Dél-Afrikából érkeztek Új-Dél-Walesbe, azonban termesztésük sikertelennek bizonyult. Később rájöttek, a probléma az volt, hogy az Európából ismert technikák szerint zajlott a termelés, pedig Ausztráliában egészen mások az éghajlati viszonyok. A 19. században James Bushby új tőkét hozott Spanyolország és Franciaország területéről, amelyek termesztése már eredményes volt, így őt tartják az ausztrál borkészítés atyjának. Az első sikerek után még több szőlőt ültettek az országban. A század közepén az Ausztrália keleti részén kitört aranyláz kezdetben ideiglenesen elvonta a munkaerőt a boripartól, azonban mivel az ide áramló aranyásók miatt a kereslet is megnőtt, a termelők mindent megtettek annak érdekében, hogy ki tudják elégíteni a bor iránti megnövekedett igényt. Így a termőterületek nagysága, és a túltermelés következtében a kivitel mennyisége is megnőtt. A bor legnagyobb részét az Egyesült Királyságba exportálták. Ebben az időszakban már megtalálták az éghajlatukhoz leginkább illő borfajtákat, amelyekkel külföldön is hírnévre tettek szert, ugyanis nemzetközi versenyeket nyertek. Boraik minősége folyamatosan nőtt. A század végén azonban filoxéra járvány támadta meg szőlőiket, amely egészen a 20. század elejéig tartott. A járvány tönkretette az ausztrál boripart és leszűkítette a termelhető borfajtákat: csak édes bort tudtak előállítani. A 20. század viszont új lehetőségeket hozott az ausztrál bortermelésnek. A föderáció megalakulása a kereskedelmi akadályok felszámolását jelentette, így újabb piacok nyíltak meg az ausztrál borok előtt és új cégek jelentek meg a

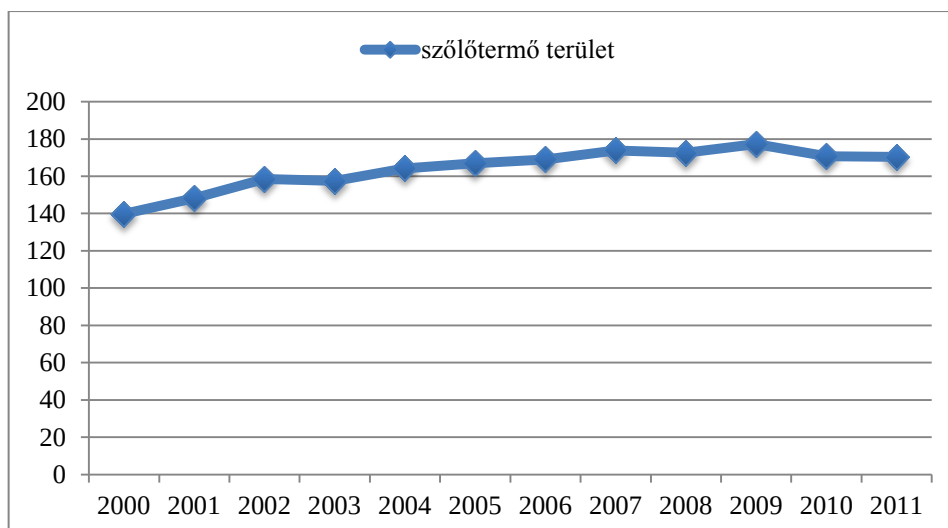
piacon. A két világháború időszakában azonban a fejlődés ismét megtört. Az I. világháború után ideiglenesen megnőtt a termelés és lecsökkentek az árak, de néhány régió ennek ellenére sem tudott versenyben maradni és összeomlott. A kivétel azonban a kedvezményes brit vámoknak köszönhetően stabil maradt. A század közepén, a II. világháború idején viszont az Egyesült Királyságba történő exportálás is megszűnt. A háború után fokozatosan ismét fejlődésnek indult az ausztrál boripar, a század végén pedig már virágzott a termelés, melynek központja Dél-Ausztrália lett. Az is hozzájárult a fejlődéshez, hogy ebben az időben nagy számban érkeztek Ausztráliába európai migránsok, akik a háború okozta helyzet elől menekültek. Az európai bevándorlók átadták szőlészeti és borászati szakismereteiket az ausztrál termelőknek, illetve a belső fogyasztást is nagymértékben megnövelte az országban való tartózkodásuk. A 20. század végén tehát a nehéz idők után újra talpra állt az ausztrál bortermelés. Ausztrália újra képes volt többféle bort is előállítani, amelyek egyszer már kivívták számára a világhírnevet. Az édes mellett újra megjelent a száraz bor, amelyre nemcsak belföldön mutatkozott hatalmas kereslet, hanem külföldön, többek között Európában is. A fejlődés a 21. században is folytatódott, sőt tovább fokozódott. Ausztrália boripara nagyon erős és az ország gazdaságában is fontos szerepet játszik, hiszen nagy mennyiséget exportál, ezreknek ad munkát és a turizmust is élénkíti. Az ország az újvilági bortermelők élvonalában áll, folyamatosan alapulnak új borászatok országszerte. Ahogy a bor egyre népszerűbb lett a társadalomban, lassan kultúrájuk részévé vált. Az ausztrálok számára a borászat nemcsak fontos iparág, hanem egy életstílus, amely egyre nagyobb nemzetközi figyelmet irányít magára. (Australian Government: Australia's wine industry és wine-searcher.com/ Australian Wine)

Teljesítményüket látva sokakban felmerült a kérdés: hogyan érhettek el ilyen rövid idő alatt ekkora fejlődést? Kimagasló eredményeikhez nagyban hozzájárultak az ország földrajzi adottságai és a boripar színvonalas termékei, de a siker valódi titka a kutatás-fejlesztés fontosságának felismerése volt. Boriparuk az innovatív termelésen alapszik, melyet nemzetközileg is elismernek: rengeteg technológiai fejlesztést köszönhet az ausztráloknak a világ boripara. Újításokat vezettek be a szőlőtőkék járványok elleni megóvásában és a vegyi anyagokat mellőző borkészítésben is. A borászati kutatásokhoz több intézmény is hozzájárul: a Cooperative Research Centre for Viticulture (CRCV) és a Grape Wine Research and Development Corporation (GWRDC). Őket a Winemakers' Federation of Australia (WFA) támogatja. A CRCV szerves része az

Australian Wine Research Institute (AWRI). A National Wine Centre és a National Wine and Grape Centre nevű intézményekben pedig a kutatáson kívül magas színvonalú oktatás is folyik. A K+F-en kívül a piac-és marketing-orientáltság is alapvető fontosságú az ausztrál boripar gyors fellendülésében. Fontos számukra, hogy pontosan felmérjék a fogyasztói igényeket, hogy boraik jó ár-érték aránnyal rendelkezzenek és üvegeiken könnyen érthető leírások tájékoztassák a vásárlókat. Az iparág szervezettsége és strukturáltsága mellett nagyon fontos az innovációt támogató állami környezet és a vállalatok közötti együttműködés, melynek segítségével ki tudják használni a méretgazdaságosságot. Az ausztrál boripar tehát az európai kultúrára építkezve új hagyományokat teremt világszínvonalú technológiai fejlesztéseivel, melyek mára a minőségi bortermelés elengedhetetlen részeivé váltak. Történelme során sok problémát és válságot le tudott küzdeni, mely nemcsak a kiváló lehetőségeknek, hanem az ausztrál szőlész és borász szakemberek elkötelezett munkájának is köszönhető. Az utóbbi évtizedben elért eredmények alapján Ausztrália a jövőben még jelentősebb pozícióra tehet szert a világ borpiacán. (R. Jordan, P. Zidda, L. Lockshin: Behind the Australian wine industry success: Does environment matter?; Parliament of Australia: Wine industry; Kym Anderson: The New World in Globalizing Wine Markets: Lessons from Australia és wineaustralia.com/ How we market Australian wine)

Ausztrália boriparának fejlődése számokban

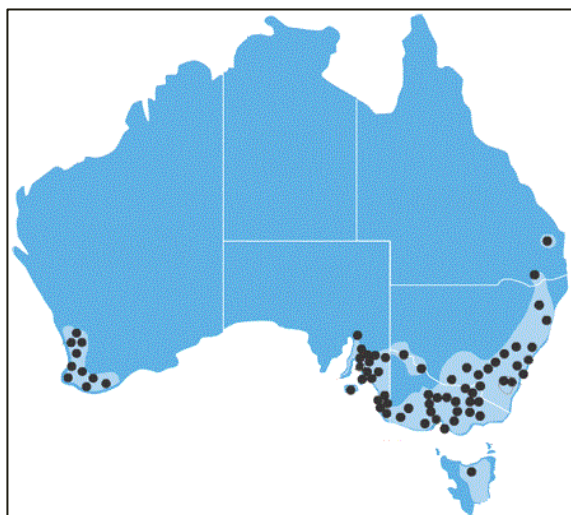
Ausztrália szőlőtermő területeinek nagysága folyamatosan növekszik. 2010-ben a többi bortermelő országhoz hasonlóan itt is csökkenés volt tapasztalható, de nem jelentős mértékű. Mivel az ország minden államában termelnek szőlőt, nagy kiterjedésűek a szőlővel beültetett területek.

18. ábra: Ausztrália szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

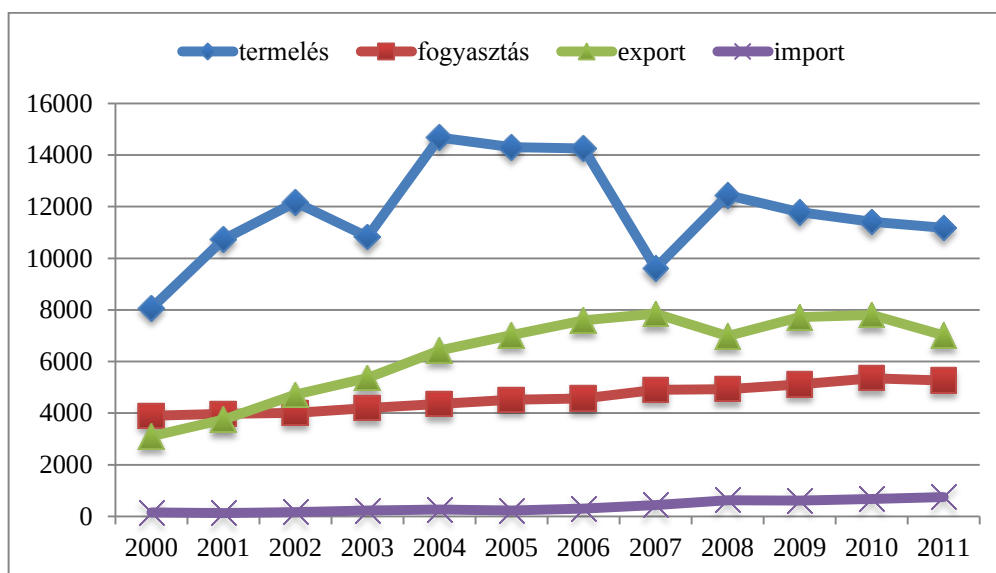
A szőlőföldek majdnem fele, 44%-a Dél-Ausztráliában található. Ebben az államban a mezőgazdasági földek 39%-án termesztnek szőlőt. A másik két fontos állam, Új- Dél-Wales és Victoria területén a szőlőföldek 23-23%-a található. Az országban több mint 2.400 borászat működik. (australia.com/ Ultimate Winery Experiences of Australia és National Farmers Federation: Farm Facts)

19. ábra: Ausztrália borrégiói főként dél-keleten helyezkednek el

Forrás: vinumvine.worldpress.com, saját szerkesztés

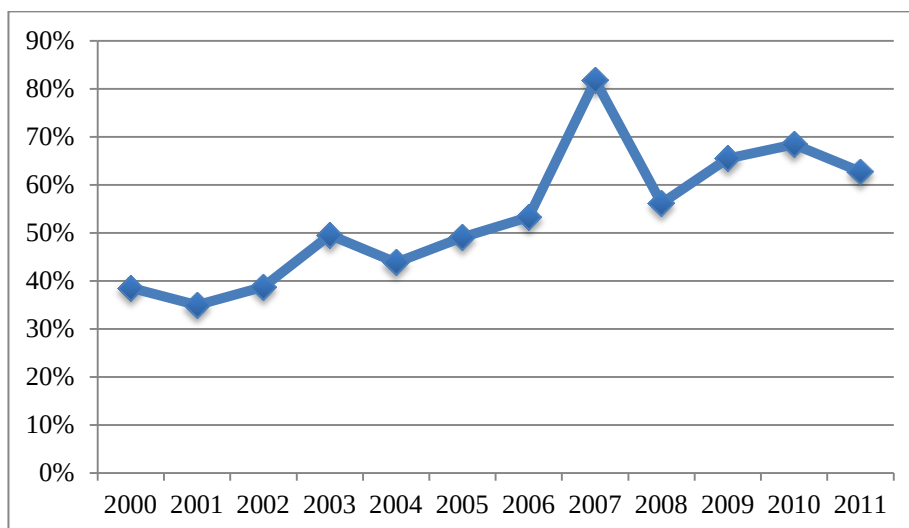
Az ország bortermelése ingadozó. Az évtized első felében lendületesen növekedett, de 2003-ban volt egy mélypont: ekkor 11%-kal esett vissza a termelés. Ez után újabb növekedés következett egészen 2006-ig, de 2007-ben az előzőnél is nagyobb visszaesés történt. A járványok, a fagy és különösen a szárazság miatt rossz volt a szüret, a termelés pedig 33%-ot esett. A szakértők akkor úgy gondolták, 2008-ban is folytatódni fog ez a tendencia, az ausztrál boripar azonban sikeresen vette az akadályokat, és 2008-ra 29%-kal növekedett meg a termelés. Az ausztrálok ezen ingadozó tendenciákat is képesek leküzdeni, ezt folyamatosan növekvő exportjuk is bizonyítja. Kivitelük dinamikusan nő 2000 óta, csupán 2007-ről 2008-ra csökkent 11%-al, de 2009-re ugyanennyivel meg is nőtt. 2010-ben 773 millió liter bort exportáltak, melynek értéke meghaladta a 2 milliárd USD-t. A magasabb árkategóriájú borok kivitele (7,50 USD literenkénti ár felett) gyorsan nő: az export mennyiségének csak 4%-át teszik ki, de értékének 23%-át adják. Ezt a növekedést ellensúlyozza az alacsonyabb árkategóriák (2,50 USD literenkénti ár alatt) exportjának csökkenése. A legnagyobb mennyiségű és értékű bort az USA-ban, illetve az Egyesült Királyságban adják el. Fogyasztásuk is folyamatosan nő, de a termeléshez viszonyítva továbbra is alacsony. Importjuk elenyésző, de folyamatosan, 2007 óta egyre dinamikusabban növekszik. (wine-searcher.com/ Australian Wine Stores)

20. ábra: Ausztrália bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

Termelésük egyre nagyobb százalékát exportálják. Az évtized elején a megtermelt bor 40%-át, 2006 óta pedig már több mint felét adják el külföldön. 2007-ben, mivel termelésük elég alacsony volt, egészen 82%-át szállították az országon kívülre.

21. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában Ausztráliában, 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

A jelentős mennyiségű termelésen és exporton kívül más szektorokon keresztül is kifejti pozitív hatását az ausztrál gazdaságra a boripar. Fellendült a bor-turizmus: 2004-ben az országba látogató külföldi turisták 18%-a érkezett a bor miatt, és ez az arány évről évre növekszik. Ebben az évben Victoria állam teljes bevétele a bor-turizmusból 172 millió USD volt, amelyből 65 millió USD közvetett eladásokból származott, a többi pedig egyéb kapcsolódó szolgáltatásokból, mint például a szállodák és éttermek bevételei. Az idegenforgalom felélénkülése mellett a foglalkoztatottsági ráta emelkedéséhez is hozzájárult a boripar. Az ágazat 2006-ban majdnem 28 ezer főt foglalkoztatott, akiknek 39%-a a szőlőtermesztésben, 61%-a pedig a borkészítésben dolgozott. (Government of South Australia: Data Directory)

3.5. Chile

Chilében a 16. század közepén kezdtek el bort termelni. Az első szőlőtőkét a spanyol telepesek hozták az országba, közvetlenül Spanyolországból a katolikus egyház részére. A 19. században kezdett el terjeszkedni a boripar, miután átvette az európai borászati gyakorlatokat. A fejlődés a 20. században is folytatódott és az ország kilépett a nemzetközi piacra. Ekkor kezdődött a minőségi borok és a modern, technológiavezérelt termelés időszaka. Az országban azóta is átalakulások folynak, Argentínához hasonlóan. Új régiók és szőlőfajták jelennek meg, a borászok pedig egyre komolyabban veszik az iparágban rejlő lehetőségeket. Chile jelenleg a világ legglobalizáltabb boriparával rendelkezik. Dél-Amerika legfontosabb bortermelő országainak egyike, a világ 8. legnagyobb bortermelője és 5. legnagyobb borexportőre. (wine-searcher.com/ Chilean Wine és OIV)

2011-ben több mint 200 ezer hektár szőlőtermő területtel rendelkezett, ami 15%-kal több a 2000-es adatnál. Az ország észak-déli kiterjedése 4.300 km, míg szélessége csupán 160 km. Ennek ellenére a különböző éghajlatok nyugat-kelet irányban váltják egymást, és ez határozza meg a borrégiók felosztását is. Nyugaton, ahol a Csendes-óceán közelsége miatt hűvösebb a levegő, Chile több mint 4.000 km part menti területtel rendelkezik. A középső területek, ahol a Parti-Kordillerák védelme miatt melegebb a levegő, kifejezetten termékenyek, az ország bortermelésének 60%-át adják. Keleten pedig az Andok magas lankái és a hegyekből érkező olvadékvíz miatt egy megint más, egyedi éghajlat járul hozzá a chilei borok különleges ízéhez és kiváló minőségéhez. (wine-searcher.com/ Chilean Wine)

Az ország földrajzi elhelyezkedése és változatos éghajlati viszonyai kedvezőek a szőlőtermeléshez, így Chile sokféle bort képes előállítani. Fehér és vörösborai is teltek, intenzív aromákban gazdagok. A nyugati, part menti régió borai karakteresek, ásványos ízekkel és aromákkal rendelkeznek. Az Andok mentén húzódó keleti régióban pedig friss, különleges ízű borokat állítanak elő. A chilei borokat általában jó ár-érték arány jellemzi, de készítenek néhány drágább vörösbort is. A Cabernet Sauvignon a leggyakoribb borfajta, ez az ország alkoholdermelésének 23%-át teszi ki. (wine-searcher.com/ Chilean Wine)

22. ábra: Szőlőültetvények a hegyek lábánál Chilében

Forrás: wine-searcher.com

Chile boriparának fejlődése

Chilében évszázados hagyománya van a bortermelésnek: az első szőlőtőkék a spanyol hódítók hozták az országba a 16. század közepén. A szőlőtermesztés a kedvező éghajlati, illetve talajviszonyoknak köszönhetően sikeres volt és a chileiek kiváló borokat tudtak készíteni. A 17. század folyamán a bortermelés az ország déli részei felé tolódott, ahol szintén virágzásnak indult. A chileiek olyan mértékű fejlődést értek el, hogy veszélyeztetni kezdték a spanyol borexportot, így II. Fülöp király megtiltotta az újabb szőlőtőkék ültetését Chilében, a meglévő tőkékre pedig adót vetett ki. A termelők azonban nem törődtek a korlátozásokkal, továbbra is ültettek szőlőt és készítettek bort. Ennek eredményeként a 18. századra még erősebbé vált boriparuk: egyre nagyobb mennyiségeket exportáltak és Európával is felvették a versenyt. A 19. századra még nagyobb szőlőtermő területtel rendelkeztek és új tőkék is érkeztek Franciaországból. A chileiek felismerték, hogy az európai termelők borkészítési szakértelme nélkülözhetetlen a minőségi borkészítéshez, ezért francia szakembereket alkalmaztak. Így az ország belépett a modern borkészítés korszakába és boriparuk színvonala még magasabb lett. A chilei borok minősége fokozatosan szerzett elismerést a nemzetközi bemutatókon és versenyeken, sőt a nemzetközi piacon is sikereket ért el: Európába exportálták őket. A 20. században az addig töretlen fejlődés megállt: a II. világháború idején a chilei boripar hanyatlani kezdett és több mint 40 évig nem tudott talpra állni. A magas adók és az alkoholtilalom negatívan hatottak az iparágra és a szőlőtermő területek is

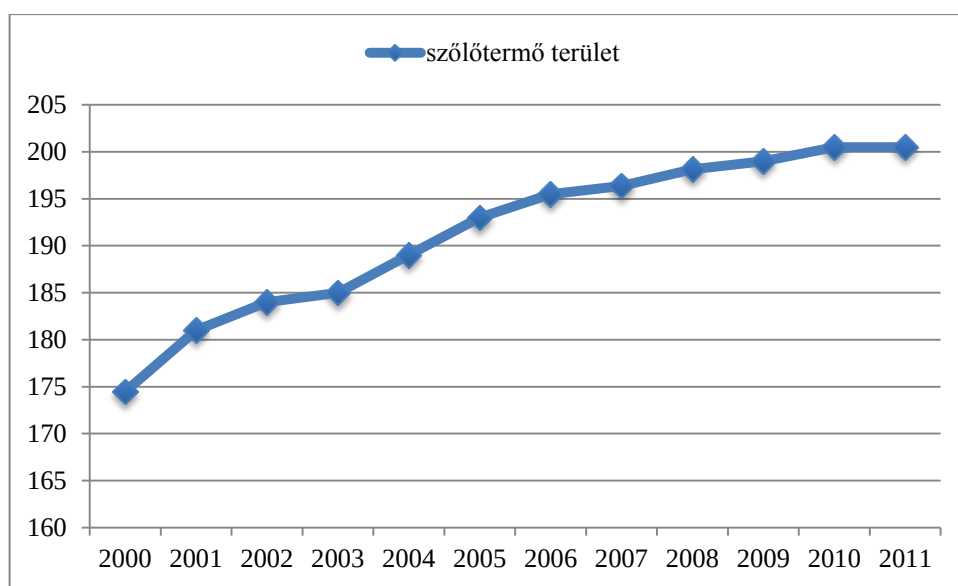
megfogyatkoztak. A század vége felé a hazai kereslet csökkenésével a szőlőárak is lecsökkentek, aminek következtében a chilei szőlőültetvények 50%-a tönkrement. Chile akkori instabil politikai környezete tovább rontotta a helyzetet. Csak 1990-ben, a demokrácia visszatérésével stabilizálódtak a boripar körülményei. Lassan, de biztosan felépült és újra a modern fejlődés útjára állt: új szőlőtőkét ültettek, sőt amint Chile a hazai piacra való tömegtermeléstől a minőségi borok termelése és nemzetközi eladása felé fordult, jelentős tőkebefektetések áramlottak az országba, melyek segítségével a chileiek innovatív szőlőtermesztési gyakorlatokat és modern bortermelési technológiákat ismerhettek meg. A chilei boripar számos átalakuláson ment keresztül az elmúlt 30 évben: az 1980-as években borkészítési technológiájuk vált színvonalasabbá, az 1990-es években az export nőtt meg radikálisan, míg a 2000-es években a szőlőültetvények és a tájjelleg fejlődtek. Ez a hatalmas átalakulás lehetővé tette a chilei termelők számára, hogy kihasználják az ország különleges adottságait és kiváló minőségű borokat készítsenek. Ennek köszönhetően Chile a 21. századra a nemzetközi borpiac egyik legfontosabb szereplőjévé vált. (chilean-wine.com/ Chilean wine history és wine-searcher.com/ Chilean Wine)

A hatalmas változás és fejlődés egyik legfontosabb eleme a gazdaság liberalizációja volt. A rendszer nyitottságának köszönhetően kibővült a cégek tevékenysége, rengeteg tudás és technológia áramlott be, valamint a boripar struktúrája is megváltozott. A liberalizáció legfontosabb hatása az volt, hogy Chile alkalmassá és képessé vált a külföldi tőke fogadására. Jelenleg meglehetősen sok külföldi borászat működik az országban, de a helyi és külföldi vállalatok együttműködése is gyakori. Az FDI-t az ideális földrajzi és éghajlati viszonyok mellett a chilei borok iránti növekvő nemzetközi kereslet is vonzza, de a legfontosabb vonzóerő az ország stabil gazdasága. A külföldi tőkén kívül nagy szerepe volt az ágazat fellendülésében a boripar nagyfokú rugalmasságának, innováció-orientáltságának és a minőségi termelés mellett való elkötelezettségének. Chile egyedi és kiváló minőségű borait olcsó árakon tudja kínálni. Az iparág versenyképességének három fontos eleme van: az ország természeti erőforrásai, a beáramló külföldi tőke és a stratégiai tervezés. Nemzetközi piacrészük megszerzéséhez és megtartásához nagyban hozzájárult pontosan megtervezett marketingstratégiájuk. Chile boriparának további és még lendületesebb növekedéséhez is adott minden szükséges feltétel: jó földrajzi adottságok, kedvező makroökonómiai és politikai környezet, képzett borászok. A chilei boripar mindig is dinamikusan fejlődött, a termelők kihasználták minden lehetőségeket a

minőségi bortermelésre. Ezt az elkötelezettséget és potenciált a külföldi befektetők is értékelni kezdték és még magasabb szintre emelték az iparágat. A boripar fellendülése az ország gazdaságára, más iparágaira is pozitívan hatott. (AAWE: Innovation in the Chilean wine industry és J. Mason, R. Trelooke: Chilean Wine Industry)

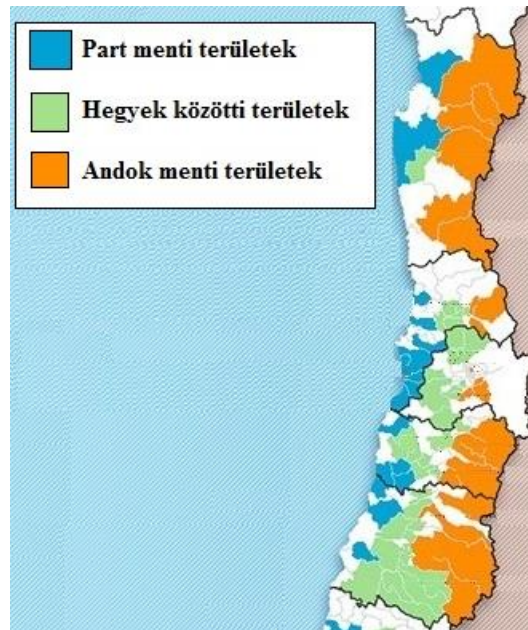
Chile boriparának fejlődése számokban

Chile szőlőtermő területeinek kiterjedése folyamatosan és dinamikusán növekszik 2000 óta. 2003-ban csökkent a növekedés üteme, ekkor csak 1%-kal nőtték a területek 2002-höz képest. A növekvő termőterületek és a boripar sikerességének hatására folyamatosan nyílnak új vállalatok, jelenleg közel 200 borászat működik az országban. (huffingtonpost.com/ Chile's Vina Perez Cruz Red Wines Look to Compete With the World's Best)

23. ábra: Chile szőlőtermő területei (1000 ha), 2000-2011

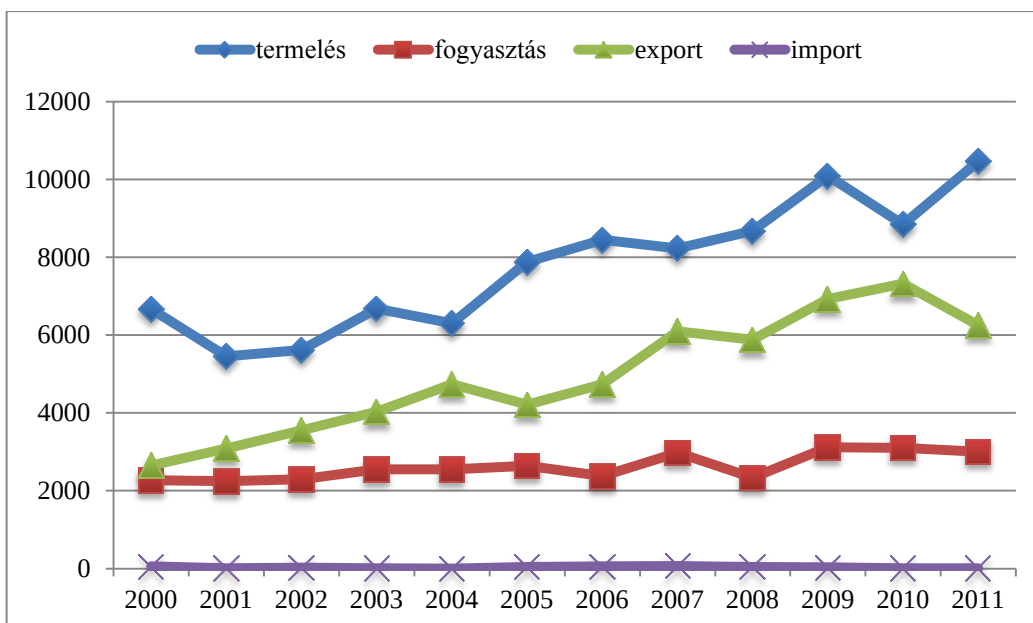
Forrás: OIV, saját szerkesztés

24. ábra: Chile bortermő területei az ország közepén három régióra oszthatóak

Forrás: valami, saját szerkesztés

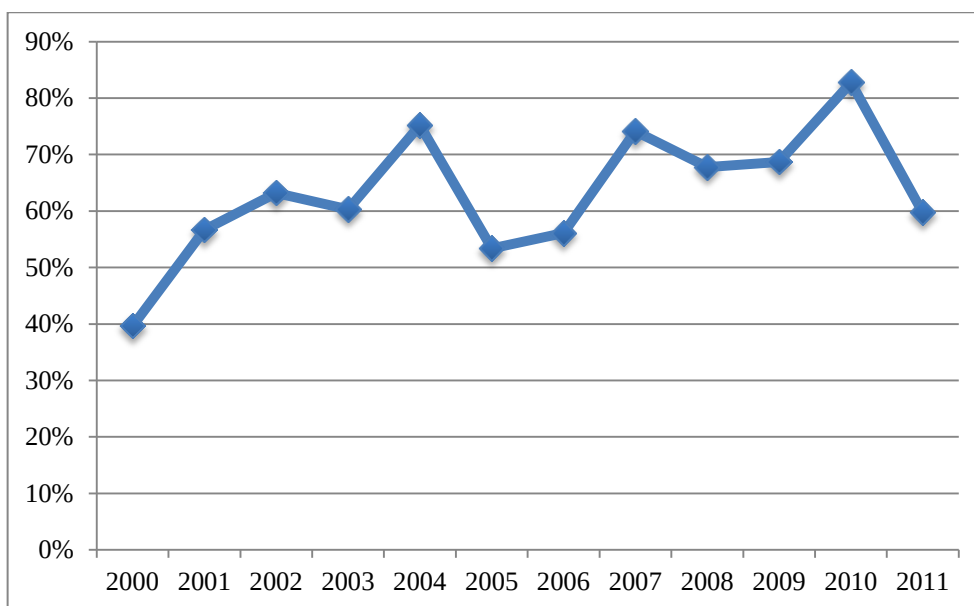
Chile bortermelése az évtizedben hullámzóan, de folyamatosan növekszik. Exportjuk is hasonló tendenciát mutat: bár 2004-ig egyenletesen és dinamikusán bővült, 2005-től ingadozva folytatta a növekedést. Kivitelük értéke 2007-ben meghaladta az 1,2 milliárd USD-t. Az exportból származó bevételük növekedési üteme harmadára csökkent az 1990-es évekhez képest, és míg korábban a növekedést 7%-ban befolyásolták az eladási árak, addig mára az árak csökkenésével ez az arány is visszaesett. Így a jövőben a chilei termelők nagyobb mértékű, az eladási árak által vezérelt bevétel-növekedést szeretnének elérni. Boraikat főként az Egyesült Királyságban, az USA-ban és Kanadában adják el. Fogyasztásuk nem túl intenzív növekedést mutat és termelésükhöz képest jóval alacsonyabb. Importjuk elenyésző és nagyon ingadozó: 2004-ről 2006-ra megugrott, de 2010-re visszaesett. (USDA-GAIN: Wine Annual Report in Chile és [winesofchile.com/Doing business in Chile](http://winesofchile.com/Doing%20business%20in%20Chile))

25. ábra: Chile bortermelése, fogyasztása és kereskedelme (1000 hl), 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

Chile a megtermelt bor magas hányadát exportálja. Már a század elején is 40% volt ez az arány, és 2011-re, ingadozva bár, de egészen 60%-ra nőtt. Eddig 2010-ben volt a legmagasabb, amikor meghaladta a 80%-ot. Ez az akkori termelés-csökkenésnek volt köszönhető.

26. ábra: Az exportált bormennyiség a termelés százalékában Chilében, 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

A boripar az ország gazdaságának egészére pozitív hatással van: folyamatos fejlődése más iparágakra is kihat, az államnak fontos adóbevételi forrást jelent, a lakosságnak pedig munkalehetőséget ad, több mint 80 ezer embert foglalkoztat. A szőlőtermő területek kedvező adottságai vonzzák a külföldi turistákat és befektetőket, a minőségi és változatos borok pedig nemzetközi hírnevet hoznak az országnak. (Martin H. Kunc: A Review of the Development of Wine Tourism in Chile és J. Moehle, F. Zareian, J. Dragovich, C. Sepmre, J. J. Besa, B. Westenenk: Preliminary Study of Earthquake's Effects on Chile's Wine Industry)

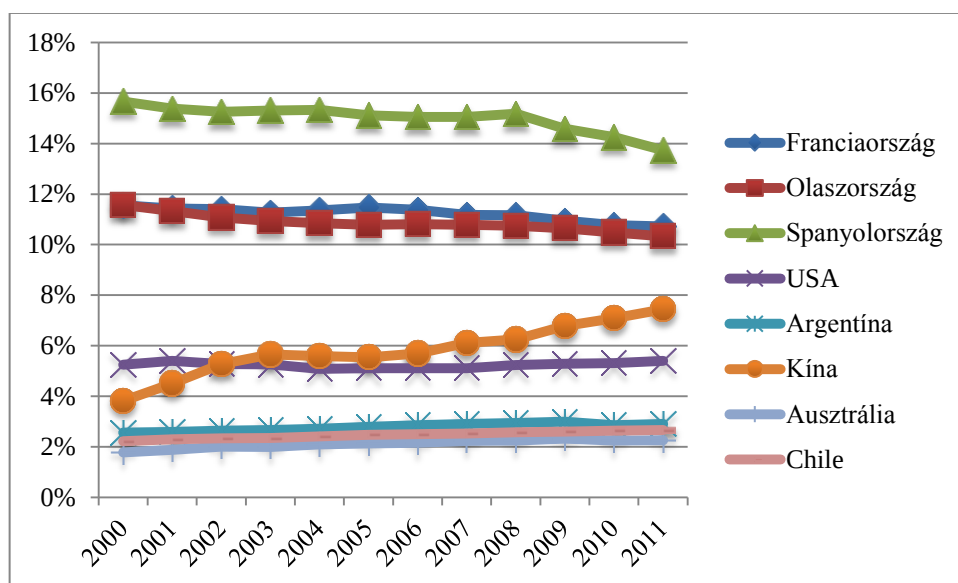
A fellendülés kulcseleme az FDI-beáramlás volt: 2000 és 2005 között közel 33 millió USD értékű külföldi tőke érkezett a szektorba, 2003-ban kiemelkedő mennyiségű, több mint 15 ezer USD. A boripar modernizálása óta 1999-ben fektették be a legnagyobb összeget, közel 30 ezer USD-t. (AAWE: Innovation in the Chilean wine industry)

Chile 2020-ra a minőségi borok hazája szeretne lenni, és az újonnan felemelkedett termelők között még nagyobb elismerést szeretne kivívni. Piacrészük, eladott mennyiségeik és áraik növekedéséhez a termelők elkötelezettségén és az állam támogatásán kívül pontos tervek és nemzetközi marketing-stratégia is szükségesek. Ennek érdekében készítettek egy Chile 2020 nevű stratégiai tervet, mely alapján 10 év alatt szeretnék bevételüket megduplázni és ezzel elérni a 3 milliárd USD-t. Évi 9,5%-os növekedést várnak a következő 10 évre, illetve 6%-os mennyiségi és 3%-os árnövekedést szeretnének elérni 2020-ra. Ehhez nagy erőfeszítésekre van szükség, de Chile minden szükséges erőforrással rendelkezik részesedésének növeléséhez a nemzetközi borpiacon. (Wines of Chile: Strategic Plan 2020)

4. A RÉGI ÉS AZ ÚJ SZEREPLŐK ÖSSZEHAISONLÍTÁSA

Ebben a fejezetben az előzőekben elemzett 5 feltörekvő termelőt hasonlítom össze egymással és a nagy európai borkészítő országokkal.

A világ szőlőtermő területeinek legnagyobb része Spanyolország kezében van, viszont az ország részesedése egyre csökken. Öt Franciaország és Olaszország körülbelül azonos hányaddal követi.

27. ábra: A szőlőtermő területek megoszlása a világ területének százalékában, 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

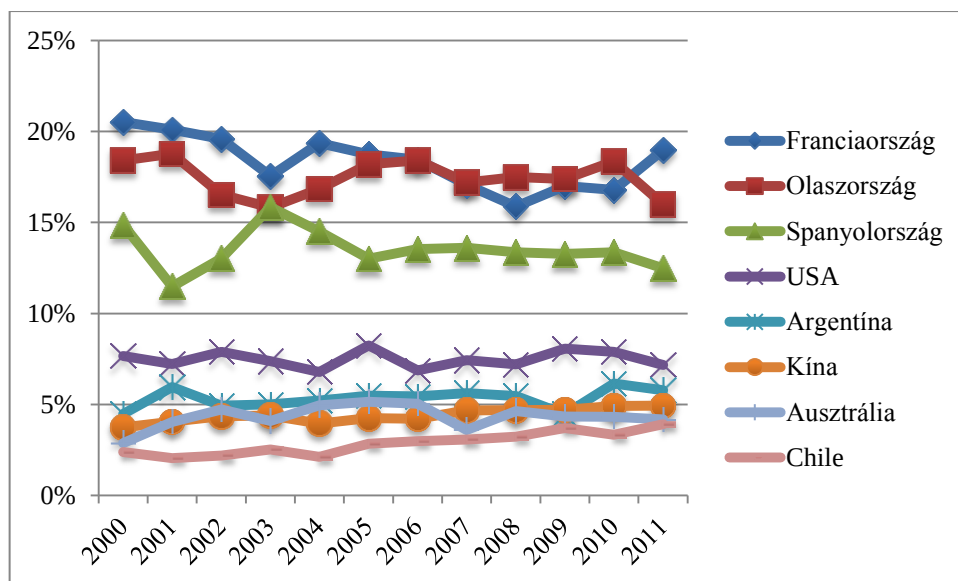
Az európai termelők területi azonban folyamatosan csökkennek. A feltörekvő termelők közül Kína növekedése a legjelentősebb. Ő az évtizedben 87%-os területgyarapodást ért el és 2011-ben megközelítette Franciaországot és Olaszországot. Az USA részaránya is szembetűnő, 2011-ben a világ területeinek 5%-át birtokolta, azonban az évtizedben 1%-kal csökkentek a területei. Argentína, Chile és Ausztrália hányada 2-3% körül mozog, növekedési ütemük azonban jelentős.

A szőlőtermő területek változása (%), 2011/2000 (1. táblázat)

Ország	Változás
Franciaország	-11%
Olaszország	-15%
Spanyolország	-16%
USA	-1%
Argentína	+9%
Kína	+87%
Ausztrália	+22%
Chile	+15%

Forrás: OIV, saját számolás és szerkesztés

A világ 3 legnagyobb bortermelője 10-20%-át teszi ki a világtermelésnek, azonban ez az arány csökkenőben van. A feltörekvő termelők részesedése jelenleg 10% alatti, de folyamatosan nő. Az évtized elején még Franciaország termelése volt a legmagasabb, az évtized közepén azonban Olaszország utolérte őt, sőt néhány évben meg is haladta a termelését. Bár 2011-re ismét Franciaország került ki győztesen, összességében mindkét ország termelése lecsökkent. Spanyolország csak 2003-ban közelítette meg a két vezető termelőt, alapvetően azonban a harmadik helyen áll, és az évtizedben magas, 20%-os csökkenést mutatott. A feltörekvő termelők közül az USA vezet 7-8% körüli részarányával, viszont az ő termelése is 11%-kal csökkent az évtizedben. Őt Argentína, majd Kína és Ausztrália követi, körülbelül azonos, 4-6%-os részesedéssel, de jelentős növekedési ütemmel. Chile a legutolsó a sorban, mégis az ő növekedése volt a legdinamikusabb: 2000-ről 2011-re 57%-kal bővült a termelése.

28. ábra: A bortermelés megoszlása a világtermelés százalékában, 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

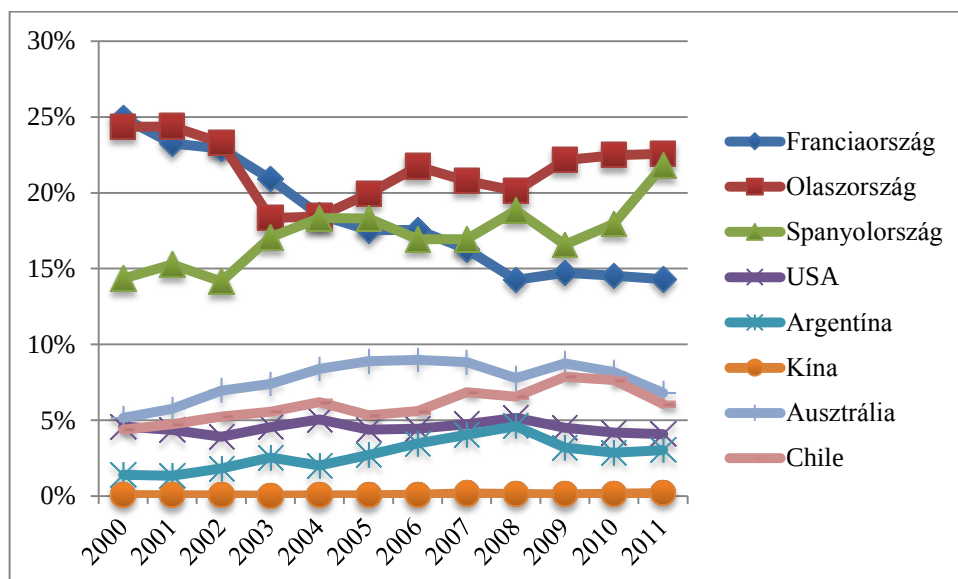
A bortermelés változása (%), 2011/2000 (2. táblázat)

Ország	Változás
Franciaország	-12%
Olaszország	-17%
Spanyolország	-20%
USA	-11%
Argentína	+23%
Kína	+26%
Ausztrália	+39%
Chile	+57%

Forrás: OIV, saját számolás és szerkesztés

A világ borexportjának legnagyobb részét is a három európai termelő adja. Franciaország az évtized elején még a világexport negyedét adta, és bár exportja csak 2%-ot csökkent, részesedése ez után drasztikusan visszaesett: 2011-re 11%-os csökkenést követően már csak 14%-ot tett ki a világ kiviteléből, így az Európán belüli vezető helyéről a 3. helyre csúszott le. Olaszország részesedése a világ borexportjában ingadozó, miközben exportja jelentősen, 58%-kal megnőtt az évtizedben. Spanyolország exportja és export-részesedése is lendületesen bővült a 2000-es években, kivitele 2000-ről 2011-re 159%-ot emelkedett. A feltörekvő termelők részesedése 10% alatt van, de lendületesen bővül. Közülük

Ausztrália exportrésze a legjelentősebb, őt Chile, az USA, majd Argentína követik. Argentína exportja az évtizedben 270%-kal nőtt meg, de Chile és Ausztrália is 100% feletti növekedést mutatott, az USA exportja pedig 52%-kal bővült. Kína, mivel belső fogyasztásra termel, részesedése a világ borexportjában a nullához közelít, kivitele mégis növekvő tendenciát mutat: az évtizedben egészen 309%-kal bővült. Termelésének csupán 2%-át exportálta 2011-ben. Ez az arány Franciaország, az USA és Argentína esetében már jelentősebb, de itt sem éri el a 30%-ot. Olaszország termelésének már több mint felét exportálja, de ebben a tekintetben Spanyolország, Ausztrália és Chile vezetnek, akiknél ez az arány meghaladja a 60%-ot. (OIV)

29. ábra: A borexport megoszlása a világexport százalékában, 2000-2011

Forrás: OIV, saját szerkesztés

A borexport változása (%), 2011/2000 (3. táblázat)

Ország	Változás
Franciaország	-2%
Olaszország	+58%
Spanyolország	+159%
USA	+52%
Argentína	+270%
Kína	+309%
Ausztrália	+126%
Chile	+136%

Forrás: OIV, saját számolás és szerkesztés

Exportált bormennyiség a termelés százalékában, 2011 (4. táblázat)

	Ország	Arány
1.	Spanyolország	67%
2.	Ausztrália	63%
3.	Chile	60%
4.	Olaszország	54%
5.	Franciaország	29%
6.	USA	22%
7.	Argentína	20%
8.	Kína	2%

Forrás: OIV, saját számolás és szerkesztés

A feltörekvő bortermelők közül az USA és Kína a fogyasztásban is élen járnak. Az USA 2011-ben a világfogyasztás 12%-át tette ki, ami megegyezik a világ legnagyobb fogyasztójának, Franciaországnak a részesedésével. Kína 7%-os részarányával szintén megközelítette ezt a számot. Franciaország fogyasztása az évtizedben azonban 15%-kal lecsökkent, miközben az USA 34%-kal, Kína pedig egészen 57%-kal növelte fogyasztását. Mindkét ország külkereskedelmében az import jelentősebb az exportnál, de Kína esetében nagyobb a kettő közötti különbség. Míg a vezető importőrök, Németország és az Egyesült Királyság a világ importjának kb. 15%-át adják, addig az USA 10%-ot, Kína pedig 4%-ot tesz ki. A vezető és a feltörekvő országok importja is bővült az évtizedben, a feltörekvőké azonban jóval dinamikusabban: az USA behozatala kb. 2-3-szor, míg Kínáé kb. 14-szer lendületesebben nőtt Németország és az Egyesült Királyság importjához képest az évtizedben. Az USA fogyasztása és importja is magasabb Kínáénál, de Kína mindkét szempontból dinamikusabban bővül. Mindkét ország főleg belső fogyasztásra és nem kivitelre termel, de Kína esetében ez jóval erősebben érvényesül. Ezáltal fogyasztásuk legnagyobb részét a termelés fedezi a behozatallal szemben. (OIV)

5. ÖSSZEGZÉS

A nemzetközi borpiac újonnan feltörekvő termelőinek borkészítési kultúrája az európai országokból származik. Argentínában és Chilében a 16., az USA-ban a 17. század óta termelnek bort. Ausztráliába csak a 18. század végén érkeztek meg az európai hagyományok, Kína esete pedig egyedülálló: bár a kínai borkészítésnek ősi gyökerei vannak, az iparág modernkori fejlődése mégis a 19. század végén Európából beáramló ismeretekre alapul. Ezekben az országokban a bortermelés a 21. századig sok megpróbáltatáson ment keresztül, de az utóbbi pár évtizedben jelentőst fejlődést ért el. Jelenleg Kína rendelkezik a legtöbb szőlőtermő területtel az 5 ország közül és a szőlőföldek növekedési üteme is figyelemre méltó. A megtermelt bormennyiség tekintetében az USA vezet, de az utolsó helyen álló Chile bővült a legdinamikusabban 2000 óta. A legtöbb bort a termeléshez viszonyítva és abszolút értékben is Auszália exportálja, de a kivitel Argentínában nő a legnagyobb mértékben. Az USA-ban és Kínában a fogyasztás és az import is számottevő. Ezeket a nemzetközi figyelmet is kivívó sikereket nagy mennyiségű, kiváló minőségű és versenyképes árú boraikkal érték el ezek a termelők. Természetesen az országok kedvező földrajzi adottságai és szakképzett, céltudatos termelői is nagymértékben hozzájárultak az elért eredményekhez, de a siker kulcsa főként a beáramló anyagi és szellemi tőke, valamint a kutatás-fejlesztés fontosságának felismerése és a modern technológiák alkalmazásába fektetett pénz volt. Ezeknek a tényezőknek köszönhetően tehát óriási haladást értek el ezek az országok és a nemzetközi piacra is kiléptek, ahol felvették a versenyt a nagy múltú és elismert európai termelőkkel. Franciaország, Olaszország és Spanyolország jelenleg a területek mennyiségét, a termelést és a kereskedelmet tekintve is jóval meghaladják a feltörekvő országokat, azonban Európa részesedése csökken a világ borpiacán. A feltörekvő termelők ezzel szemben minden téren növelték részarányukat, így tehát felmerül a kérdés: mi várható a jövőben? Az átlagos borfogyasztó szemében az európai bor a tradíciót és hírnevet jelenti, de ha Európa nem áll újra növekvő pályára, ez meddig lesz elég? Európa boriparának meg kell oldania belső problémáit annak érdekében, hogy megtartsa világvezető pozícióját. A feltörekvő termelők borkultúrája Európából származik, amit a nehézségek ellenére sikerült ilyen magas szintre fejleszteniük. De vajon elérhetik-e Európa szintjét, és ha igen, hány éven belül? Ezekre a kérdésekre a nemzetközi borpiac jövőbeli tendenciái adnak majd választ.

6. IRODALOMJEGYZÉK/FORRÁSOK

1. Donald A Hodgen: U.S. Wine Industry (International Trade Administration - Department of Commerce, 2011)
2. J. Moehle, F. Zareian, J. Dragovich, C. Sepmre, J. J. Besa, B. Westenenk: Preliminary Study of Earthquake's Effects on Chile's Wine Industry (EERI Reconnaissance, 2010)
3. Jason Chavis: The History of Wine Making in China (Chavis Media, 2009)
4. Kym Anderson: The New World in Globalizing Wine Markets: Lessons from Australia (University of Adelaide, 2010)
5. M. Kunc, T. G. Bas: Innovation in the Chilean wine industry (American Association of Wine Economics, 2009)
6. Martin H. Kunc: A Review of the Development of Wine Tourism in Chile (Universidad Adolfo Ibanez, 2008)
7. R. Goodhue, R. Green, D. Heien, P. Martin: California Wine Industry Evolving to Compete in 21st Century (University of Californiam, 2008)
8. R. Jordan, P. Zidda, L. Lockshin: Behind the Australian wine industry success: Does environment matter? (International Wine Business Research Conference, 2006)
9. Sofia Pescarmona: Wines of the new world: overview of wine making in Argentina (Bodega Lagarde Winery, 2013)
10. T. Bouzdine-Chameeva, J.O. Pesme, W. Zhang: Chinese Wine Industry: Current And Future Market Trends (Wine and Spirits' Business Research Group, Bordeaux Management School, 2013)
11. Australia's wine industry (Australian Government, 2007)
12. Strategic Plan 2020 (Wines of Chile, 2010)
13. Wine industry (Parliament of Australia)
14. Wine Industry in Argentina (ProsperAr, 2009)
15. Data Directory (Government of South Australia)
16. International Organisation of Vine and Wine (OIV)
17. The Wine Institute
18. United States Department of Agriculture, Global Agricultural Information Network: Wine Annual Report and Statistics (USDA-GAIN)

19. Archita Datta Majumdar: Record Growth on US Wine Market
(exclusive.multibriefs.com, 2014)
20. J. Mason, R. Treelokee: Chilean Wine Industry (prezi.com, 2014)
21. John Mariani: Chile's Vina Perez Cruz Red Wines Look to Compete With the
World's Best (huffingtonpost.com, 2014)
22. Per Karlsson: World trade in wine 2000-2012 (BKWine Magazine, 2013)
23. Per Karlsson: World wine market, implications for winemakers, consumers and
policy-makers (BKWine Magazine, 2013)
24. Unique Wine Brokerage (mulberrytrample.com)
25. Chilean wine history (chilean-wine.com)
26. China's looking to take over another industry – Wine (theglobeandmail.com, 2013)
27. Doing business in Chile (winesofchile.com)
28. Farm Facts (National Farmers Federation, Australia, 2012)
29. History of American Wine (bottlenotes.com)
30. How we market Australian wine (wineaustralia.com)
31. J. Edwin Dietel: America's Wine Industry: A Global Success (cosmosclub.org)
32. Ultimate Winery Experiences of Australia (australia.com)
33. A bor (people.inf.elte.hu)
34. A bor szervírozása (lovaszvin.hu)
35. A borkészítés alapjai (tokaj.hu)
36. cnwinenews.com
37. wine-searcher.com